

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เพื่อการ
กำหนดทิศทาง และการบริหารจัดการภารกิจด้านการ
ต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

จัดทำโดย นายธีรภัทร มงคลนาวิน
รหัส ๕๐๒๘

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เพื่อกำหนดทิศทาง
และการบริหารจัดการภารกิจด้านการต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

จัดทำโดย นายธีรภัทร มงคลนาวิน
รหัส ๕๐๒๘

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดำรงค์ วัฒนา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตจันทร์ทิพา ภู่อะกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ คำชู)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กระทรวงการต่างประเทศจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เป็นประจำทุกปี โดยเป็นการประชุมในรูปแบบของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก สลับกับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ประจำภูมิภาคต่าง ๆ หรือในบางครั้ง เป็นการประชุมเอกอัครราชทูตร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด

การจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ นับเป็นโอกาสดีที่กระทรวงการต่างประเทศจะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวที่มีผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ที่ต่างเป็นผู้มีบทบาทสำคัญด้านการต่างประเทศของไทย ร่วมกำหนดทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่จะเน้นหนักในการที่เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่รับฟังนโยบายจากรัฐบาลและผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศเป็นหลัก การสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) ยังมีไม่มากนัก และผลประชุมยังไม่มีนัยสำคัญต่อการบริหารงานของกระทรวงการต่างประเทศ หรือกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศเพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศบริหารภารกิจด้านการต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ว่าการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่จะสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศได้อย่างไร ผลสำเร็จของการประชุมมีความเชื่อมโยงต่อการถ่ายทอดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร และการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศดียิ่งขึ้นหรือไม่ เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร และการแบ่งปันข้อมูล เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณชนในปัจจุบัน โดยทำการศึกษากิจการนัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกครั้งล่าสุด ระหว่างวันที่ ๓ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ เป็นหลัก

การจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกเมื่อปี ๒๕๕๕ เป็นการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกครั้งแรกภายหลังรัฐบาลชุดปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ และเป็นการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกเป็นครั้งแรกในรอบ ๓ ปี การประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๒๐๐ คน โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุม มีเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เข้าร่วมประชุมรวม ๙๗ คน พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเข้าร่วมประชุมด้วย ในฐานะเอกอัครราชทูต ประธานคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศให้ความสำคัญสูงสุดในการรับเสด็จในโอกาสที่พระองค์ทรงเข้าร่วมการประชุมอย่างสมพระเกียรติ

เพื่อให้รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือการศึกษาถึงการเชื่อมโยงของผลสำเร็จของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับการกำหนดทิศทาง และการบริหารจัดการภารกิจด้านการต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการเตรียมการประชุมด้านสารัตถะ โดยจะเห็นได้ว่ากระทรวงการต่างประเทศได้จัดสรรทรัพยากรให้กับการเตรียมการด้านพิธีการเป็นหลัก ในขณะที่สำนัคนโยบายและแผน ผู้จัดการประชุมต้องบริหารงานด้าน

สารัตถะโดยมีทรัพยากรที่จำกัด โดยเฉพาะด้านบุคลากร แต่จะต้องบริหารจัดการให้การประชุมประสบความสำเร็จ และสามารถสร้างผลผลิตที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อกระทรวงการต่างประเทศ

การศึกษาได้นำเอาหลักทฤษฎีการบริหารระบบ (Systems Theory) และทฤษฎีการบริหารจัดการโครงการ (Project Management) รวมทั้งหลักการจัดประชุมที่ดี มาพิจารณาเปรียบเทียบกับ การเตรียมการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในปี ๒๕๕๕ ด้านสารัตถะ ซึ่งผลปรากฏว่าการเตรียมการเป็นไปตามหลักทฤษฎีที่นำมาศึกษา และการประชุมประสบผลสำเร็จในการกำหนดทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศในสองประเด็นหลัก คือ การทูตเศรษฐกิจ ผ่านทางโครงการ ๑ ทูต ๓ ผลิตรัฐ และนโยบาย Beyond Thailand ที่กำหนดบทบาทของไทยในบริบทใหม่ของโลก การศึกษายังได้นำเอาทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) ที่เป็นแนวคิดหลักในการจัดประชุมระดับโลกที่สำคัญ อาทิ การประชุม World Economic Forum มาพิจารณาด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ประสบความสำเร็จในการเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกด้วย ซึ่งรวมไปถึงภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ของการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ในขณะที่การจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศมากยิ่งขึ้น จากการดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ผ่านทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

ในขณะที่ผลการศึกษาด้านการบริหารระบบ และการบริหารโครงการสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบ หรือขั้นตอนการปฏิบัติการมาตรฐาน (Standard Operating Procedure – S.O.P.) สำหรับการจัดประชุมในครั้งต่อไปได้ การศึกษาได้นำเสนอข้อเสนอแนะได้แก่ การสร้างผลผลิตที่เป็นรูปธรรม การสร้างความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับภารกิจอื่นของกระทรวงการต่างประเทศ การเชื่อมโยงประเด็นระหว่างการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่แต่ละครั้ง ซึ่งสำนักนโยบายและแผนอาจพิจารณานำยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศเข้ามาพิจารณา หรือทบทวนในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทุกครั้ง และเป็นผลผลิตสำคัญของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ต่อไป ในขณะที่เดียวกัน ควรจัดให้มีการหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอแม้การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีขึ้นในต่างประเทศ ก็ควรมีการจัดสัมมนาคุุณานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กรุงเทพฯ และเชื่อมโยงกันผ่านระบบ video conference ส่วนการประชาสัมพันธ์ นอกจากการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ให้มากขึ้น อาจพิจารณาใช้ประโยชน์จาก social media อาทิ facebook ของกระทรวงการต่างประเทศ และ youtube ให้มากขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษาที่ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ดำรงค์ วัฒนา เอกอัครราชทูตจันทร์ทิพา ภูตระกูล และศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ คำชู เป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสได้นำเสนอข้อมูล และรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่าน ซึ่งนอกจากจะได้รับความรู้ด้านวิชาการแล้ว ผู้เขียนยังมีโอกาสได้เรียนรู้และรับทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากประสบการณ์ของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างที่ผู้เขียนได้นำเสนอผลงานอีกด้วย

ในการนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณผู้บริหารและทีมงานสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้วางรากฐานการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตที่มีคุณค่า และหวังว่าหลักสูตรนักบริหารการทูตจะได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและรักษามาตรฐานที่สูงนี้ต่อไป

ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณเอกอัครราชทูตปัญญาธิกร พูลทรัพย์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงโตฮก เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาอนุญาตและสนับสนุนให้ผู้เขียนเข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตในครั้งนี้ ตลอดจนข้าราชการและทีมงานสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตฮกทุกท่านที่ให้การสนับสนุน

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณกาญจนา ภัทรโชค ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์โดยละเอียด โดยมีเนื้อหาที่เต็มไปด้วยมุมมองที่สร้างสรรค์และน่าสนใจ เกี่ยวกับการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ และขอขอบคุณทีมงานสำนักนโยบายและแผนทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้แง่คิด มุมมองที่น่าสนใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประชุมกับผู้เขียน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณคุณคุณอรุษา มงคลนาวิน ภรรยาของผู้เขียนที่ได้ให้กำลังใจผู้เขียนตลอดระยะเวลาการจัดทำเอกสารฉบับนี้ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นในฐานะอดีตสมาชิกสำนักนโยบายและแผนหลายสมัย และผู้เข้าร่วมประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกครั้งล่าสุดในฐานะอัครราชทูตที่ปรึกษา รองหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ธีรภัทร มงคลนาวิน

สิงหาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	๓
๑.๔ ประโยชน์ของการศึกษา	๓
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔
๒.๑ แนวคิดทฤษฎี	๔
๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด	๑๑
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	๑๒
๓.๑ ภาพรวมเกี่ยวกับการประชุมระดับผู้บริหารของกระทรวงการต่างประเทศ	๑๒
๓.๒ ภาพรวมการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในปี ๒๕๕๕	๑๔
๓.๓ การเตรียมการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับการบริหารระบบ	๑๕
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๓๓
๔.๑ สรุปผลการศึกษา	๓๓
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๓๔
บรรณานุกรม	๓๘
ประวัติผู้เขียน	๔๐

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	Responsibility Assignment Matrix (RAM) ตามทฤษฎี WBS	๒๔
ตารางที่ ๒	การจัดประชุมตามหลักการจัดประชุมที่ดี	๒๘

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑	Political System โดย David Easton	๕
แผนภูมิที่ ๒	ตัวอย่างการใช้ WBS กับการสร้างบ้าน	๗
แผนภูมิที่ ๓	การบริหารงานแบบ PDCA / PDSA	๘
แผนภูมิที่ ๔	ภาพรวมการประยุกต์ทฤษฎีกับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่	๑๑
แผนภูมิที่ ๕	การบริหารระบบสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะ (ปัจจัยนำเข้า- ผลผลิต)	๑๘
แผนภูมิที่ ๖	การบริหารระบบสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะ (กระบวนการ)	๒๐
แผนภูมิที่ ๗	วงจรป้อนกลับ (feedback loop)	๓๒

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงการต่างประเทศได้ชื่อว่าเป็นหน่วยราชการที่มีโครงสร้างของบุคลากรแตกต่างจากหน่วยราชการอื่น โดยเฉพาะสัดส่วนของข้าราชการที่มีข้าราชการระดับสูงสุดคือ ข้าราชการประเภทนักบริหารการทูตระดับสูง ซึ่งประกอบด้วย เอกอัครราชทูต หัวหน้าคณะผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทย ประจำองค์การสหประชาชาติ เป็นหลัก ซึ่งมีหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานในต่างประเทศในระดับสูงสุดคือ สถานเอกอัครราชทูต และคณะผู้แทนถาวรฯ โดยข้าราชการในระดับรองลงไป คือ ข้าราชการประเภทนักบริหารการทูตระดับต้น มีบางส่วนปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานในต่างประเทศเช่นกัน คือ ตำแหน่งกงสุลใหญ่ที่มีความสำคัญรองลงไป และทำหน้าที่อัครราชทูตที่ช่วยหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตบริหารงานต่าง ๆ ในต่างประเทศ โดยในปัจจุบัน กระทรวงการต่างประเทศ มีข้าราชการตำแหน่งเอกอัครราชทูต จำนวน ๖๙ ตำแหน่ง กงสุลใหญ่ จำนวน ๒๖ ตำแหน่ง รวม ๙๕ ตำแหน่ง ซึ่งนับเป็นสัดส่วน ประมาณร้อยละ ๕ ของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศทั้งหมด

หน้าที่ของเอกอัครราชทูต หรือหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต ได้รับการกำหนดขึ้นสองรูปแบบ คือ (๑) รูปแบบที่เป็นสากล ตามอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต พ.ศ. ๒๕๐๔ ข้อ ๓ ให้เป็นผู้แทนของรัฐผู้ส่งในรัฐผู้รับ คัมครองผลประโยชน์ของรัฐผู้ส่งและคนชาติของรัฐผู้ส่งในรัฐผู้รับ เจรจากับรัฐบาลของรัฐผู้รับ สืบเสาะถึงสภาวะและพัฒนาการในรัฐผู้รับและรายงานไปยังรัฐบาลของรัฐผู้ส่ง ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐผู้ส่งกับรัฐผู้รับ และปฏิบัติการหน้าที่ทางกงสุล และ (๒) รูปแบบหรือลักษณะงานที่สำนักงาน ก.พ.เป็นผู้กำหนด อาทิเช่น การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบงาน กำกับ ติดตาม เร่งรัด และประเมินผลงาน บังคับบัญชาข้าราชการ กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย ภารกิจและเป้าหมายในการดำเนินงาน แปลงนโยบายรัฐบาลเป็นแนวทางและยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติราชการ และเป็นผู้นำในการติดต่อหัวหน้ารัฐบาลและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของประเทศผู้รับ

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับของการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก และการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ระดับภูมิภาค ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา เป้าหมายหลักของการประชุม คือการเปิดโอกาสให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้รับทราบนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐบาล หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเข้ารับตำแหน่งใหม่ นอกจากนั้น กระทรวงการต่างประเทศจะพยายามจัดให้เอกอัครราชทูตได้รับทราบข้อมูลล่าสุด และสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศในด้านต่าง ๆ จากผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่สามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับใช้กับการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่

การประชุมที่ผ่านมา มีความสำคัญเชิงนโยบาย ตามที่ผู้จัดการประชุมตั้งวัตถุประสงค์ไว้

เฉพาะในส่วนของการที่สถานเอกอัครราชทูตสามารถรับการถ่ายทอดนโยบายไปดำเนินการ รวมทั้งเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้รับทราบข้อมูลที่ทันสมัยจากผู้ที่มีความรู้ และความเข้าใจของประเด็นสำคัญต่าง ๆ อย่างแท้จริง หรืออาจมีโอกาสดำเนินไปเยี่ยมชมสถานที่หรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในต่างประเทศ แต่มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านการรายงานของกระทรวงการต่างประเทศ หรือศึกษาข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ เท่านั้น ในขณะที่มีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตลอดจนดำเนินการโครงการส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศไทยต่างประเทศ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เป็นการประชุมระดับสูงสุดขององค์กร และมีบุคคลากรระดับสูงสุดขององค์กรร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งต่างเป็นผู้มีบทบาทสำคัญด้านการต่างประเทศของไทย แต่ในการประชุมที่ผ่านมา เวลาส่วนใหญ่ใช้ไปกับการสื่อสารแบบทางเดียว คือการเน้นการรับมอบนโยบายจากฝ่ายการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูงที่เป็นผู้บริหารกระทรวง หรือการรับฟังการบรรยายสรุปจากแหล่งข้อมูลสำคัญ ในขณะที่บางครั้งอาจจัดให้เอกอัครราชทูตเป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารกระทรวงฯ ได้ทราบ ซึ่งรูปแบบการประชุมดังกล่าวมิได้เน้นให้ที่ประชุมได้ร่วมกันหาข้อยุติหรือผลลัพธ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือการประชุมฯ ได้นำไปสู่ข้อสรุปที่มีนัยสำคัญต่อการปรับทิศทางการทำงาน หรือปรับปรุงองค์กร การประชุมฯ ที่ผ่านมามีความสำคัญในด้านยุทธศาสตร์ต่อองค์กร (strategic importance) ไม่มากเท่าที่ควร ในขณะที่ความรับรู้ของสังคมต่อการจัดประชุมยังมีน้อยทั้งที่มีประเด็นที่สามารถนำไปใช้ในการทำประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนให้เห็นถึงบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศมาก

การจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกครั้งล่าสุดที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๓ – ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ นับเป็นความท้าทายของกระทรวงการต่างประเทศ เพราะเป็นการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกครั้งแรกภายหลังรัฐบาลชุดปัจจุบันเข้ารับหน้าที่ และเป็นการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกเป็นครั้งแรกในรอบ ๓ ปี การประชุมดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๒๐๐ คนประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และผู้แทนฝ่ายการเมืองในรัฐบาล ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนระดับสูงของหน่วยราชการอื่น และผู้แทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่ร่วมประชุมกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ๔๗ คน^๑ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงคาดหวังให้การประชุมฯ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย การจัดการด้านพิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดมาก เป็นไปอย่างราบรื่น ในขณะเดียวกันในด้านสารัตถะ การหารือในการประชุมฯ จะต้องเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกระทรวงการต่างประเทศเอง และต่อสาธารณชน ดังนั้น การจัดประชุมในครั้งนี้ จึงเป็นสิ่งท้าทายที่ผู้จัดการประชุม โดยเฉพาะสำนักนโยบายและแผนซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการการประชุมในการบริหารการประชุมอย่างสมดุล

^๑ พระเจ้าหลานเฮอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเข้าร่วมประชุมในฐานะเอกอัครราชทูต ประธานคณะกรรมการพิจารณาว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาแห่งสหประชาชาติ (The Commission on Crime Prevention and Criminal Justice – CCPCJ) ร่วมกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ๔๕ คน และเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก (สังกัดกระทรวงพาณิชย์)

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกว่าสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างไร ผลสำเร็จของการประชุมมีความเชื่อมโยงต่อการถ่ายทอดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๒ การจัดประชุมเอกอัครราชทูตฯ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศดียิ่งขึ้นหรือไม่ เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร และการแบ่งปันข้อมูล เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณชนในปัจจุบัน

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๓.๑ รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาในลักษณะของกรณีศึกษาของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ระหว่างวันที่ ๓ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ เป็นหลัก โดยมีการอ้างอิงในเชิงเปรียบเทียบบางประเด็นกับการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ครั้งอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ โดยประเด็นที่ศึกษาจะเน้นหนักเฉพาะในส่วนของการเตรียมการและดำเนินการประชุมด้านสารัตถะที่จะเชื่อมโยงโดยตรงไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

๑.๓.๑ วิธีดำเนินการศึกษา จะเป็นการศึกษาจาก (๑) เอกสารราชการต่าง ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุมดังกล่าว อาทิ โทรเลข และบันทึกข้อความ ในช่วงที่เตรียมการจัดประชุม และรายงานผลการประชุม รวมทั้งเอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างไม่เป็นทางการที่มีการเผยแพร่เป็นการภายในผ่านระบบ intranet ของกระทรวงการต่างประเทศ (๒) การสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการประชุมดังกล่าว ทั้งประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการจัดประชุม มุมมอง และข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการประชุมฯ ในอนาคต และ (๓) ประสพการณ์ตรงของผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) และหัวหน้าฝ่ายนโยบาย สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศระหว่างปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๕

๑.๔ ประโยชน์ของการศึกษา

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จะสามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะสำหรับการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่กระทรวงการต่างประเทศจะจัดขึ้นในอนาคต โดยผู้จัดประชุมสามารถพิจารณาประเด็นที่เหมาะสมสำหรับนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดการประชุมแต่ละครั้ง

บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการบริหารการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เพื่อให้สามารถนำไปกำหนดทิศทาง และการบริหารจัดการภารกิจด้านการต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น กรอบการดำเนินการประชุมจะต้องมีความชัดเจน และมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดสำคัญที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการอธิบายแนวทางในการบริหารจัดการการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งจะช่วยให้การประชุมในภาพรวมเกิดภาพที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

นอกจากนั้น ในการประชุมในแต่ละครั้ง การจัดการประชุมมีรูปแบบการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกันกับโครงการ (Project) จึงสามารถนำทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ (Project Management Theory) มาเป็นแนวคิดในการกำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้การประชุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นได้

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดสำคัญที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษาสำหรับการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ ประกอบด้วย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎี

๒.๑.๑ ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

ทฤษฎีระบบเป็นกลุ่มทฤษฎีที่มีการศึกษาหลากหลายสาขาวิชาเพื่อแสวงหาหลักการร่วมที่สามารถอธิบายรูปแบบของระบบต่าง ๆ ทฤษฎีระบบมีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า Cybernetics ที่อธิบายถึงลักษณะของวงจรป้อนกลับ (feedback loop) ทฤษฎีระบบได้ถูกนำมาใช้กับสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นครั้งแรกโดย David Easton (Easton, ๑๙๕๓, ๑๙๖๕) ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการนำวิธีการด้านพฤติกรรม (behavioral approach) มาศึกษากระบวนการเมือง โดย Easton ได้นำเสนอว่าระบบการเมืองแต่ละระบบมีขอบเขตของตนเอง (delimited) และเป็นระบบที่มีความลื่นไหล (fluid or changing system) ที่ประกอบไปด้วยขั้นตอน (steps) ต่างๆ ของการตัดสินใจ (decision making)

ทฤษฎีระบบในทางรัฐศาสตร์^๑ ดังกล่าว มีรูปแบบจำลองที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ - การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมของระบบการเมืองก่อให้เกิดความ

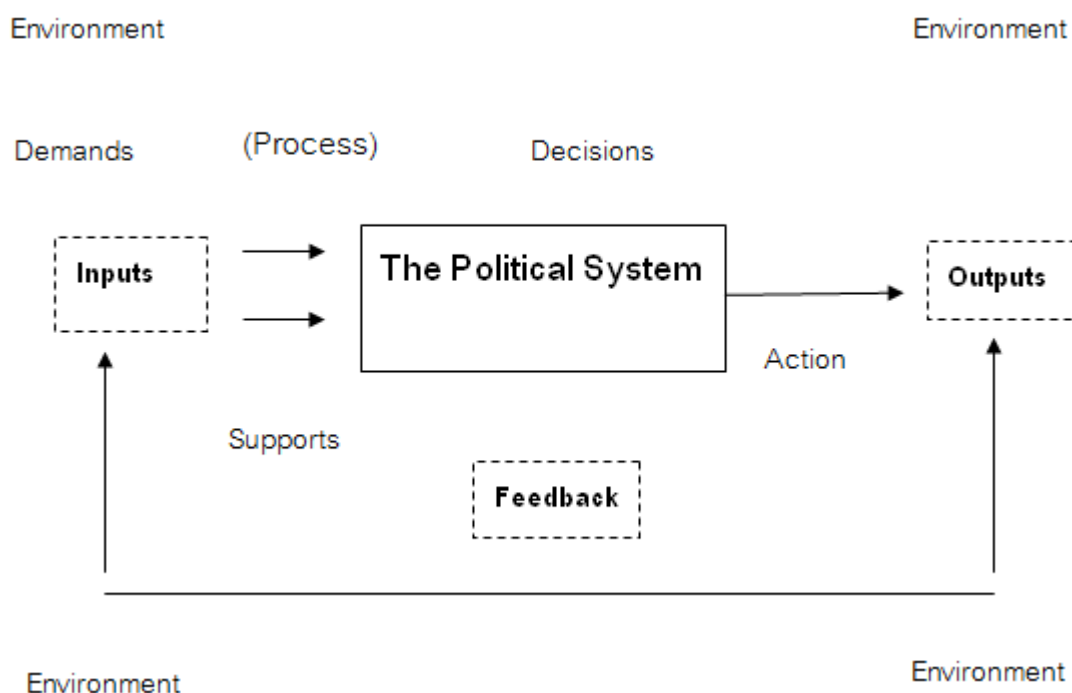
^๑ David Easton, "An Approach to the Analysis of Political System," *World Politics* Vol.9, No.3 (April, 1957) , pp.383 – 400.

ต้องการ (demands) และ การสนับสนุน (supports) ที่นำไปสู่การกระทำ (action) หรือการคงสถานะ (status quo) ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า (inputs) ผ่านพฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) ต่อระบบการเมือง

ขั้นตอนที่ ๒ - ความต้องการประกอบกับการสนับสนุนของกลุ่มการเมืองสร้างกระบวนการ (process) ที่กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันที่นำไปสู่การตัดสินใจ (decisions) หรือผลผลิต (outputs) ซึ่งอาจเรียกทางการเมืองได้ว่านโยบาย (policy) ที่ตอบสนองโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ (physical environment) หรือ สภาพแวดล้อมด้านสังคม (social environment)

ขั้นตอนที่ ๓ - เมื่อผลลัพธ์ถูกนำกลับไปสู่สภาพแวดล้อม จะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสภาพแวดล้อม ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นผลลัพธ์ (outcomes)

ขั้นตอนที่ ๔ - การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์กับสภาพแวดล้อมก่อให้เกิด (generate) ความต้องการใหม่ ๆ หรือ การสนับสนุนใหม่ ๆ หรือต่อต้าน จากกลุ่มผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่าการป้อนกลับ (feedback) ไปเป็นปัจจัยนำเข้าและเข้าสู่กระบวนการการตัดสินใจอีกครั้งทำให้เกิดวงจรป้อนกลับ (feedback loop) ซ้ำไปเรื่อย ๆ ไม่รู้จบ^๒

แผนภูมิที่ ๑ Political System โดย David Easton

^๒ Wikipedia.org, Systems Theory in Political Science [Online], Available: <http://www.jstor.org/stable/2008920> Accessed: 21 July 2013.

๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ (Project Management)

๑) แนวคิดทั่วไป

โดยทั่วไป โครงการ (project) คือความความพยายามที่ทำบางสิ่งบางอย่างเป็นการชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนด โดยมีเวลาเริ่มต้นและเวลาจบที่ชัดเจน ส่วนการบริหารโครงการ (project management) คือ การทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการที่จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ หรือเพิ่มมูลค่า^๓

การจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ อาจนับได้ว่าเป็นการดำเนินโครงการในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีความเหมาะสมที่สามารถทำการศึกษาโดยทฤษฎี หรือแนวทางการบริหารโครงการต่าง ๆ ได้

๒) Work Breakdown Structure (WBS)

WBS เป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุมขอบเขต (scope) ของโครงการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถกำหนดตารางการทำงาน (schedule) และควบคุมการดำเนินโครงการได้ การใช้เครื่องมือ WBS จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดกรอบการทำงาน (framework) ก่อน จากนั้นจึงพิจารณาแบ่งกลุ่มงานออกตามผลลัพธ์ (planned outcomes) หรือผลผลิตระดับปฐมภูมิ (primary products) ที่สะท้อนวัตถุประสงค์ของโครงการ จากนั้นจึงแตกตัวออกตัวสู่ระดับรองลงไป คืองานที่ได้รับมอบหมาย (tasks) ในลักษณะของโครงสร้างที่แบ่งลำดับในลักษณะโครงสร้างรูปต้นไม้ (structure tree) ที่ผลการปฏิบัติงานจะนำไปสู่ความสำเร็จต่อผลลัพธ์ดังกล่าวและจะส่งผลให้โครงการในภาพรวมประสบผลสำเร็จในที่สุด^๔ โดยการจัดทำมักจะจัดทำเป็น ๔ ระดับ อาทิ

^๓ Wikipedia.org, [Project Management](http://en.wikipedia.org/wiki/Project_management) [Online],. Available:

http://en.wikipedia.org/wiki/Project_management Accessed 10 June 2013.

^๔ Booz, Allen & Hamilton Earned Value Management Tutorial Module 2: Work Breakdown Structure, Office of Science, Tools & Resources for Project Management, science.energy.gov. Accessed 27. Dec 2011.

ระดับที่ ๑ องค์กรผู้รับผิดชอบโครงการ (บริษัทก่อสร้าง)

→ ระดับที่ ๒ โครงการ (สร้างบ้าน)

→ ระดับที่ ๓ (งานปูน / งานไม้ / งานวางท่อ / งานวางระบบไฟฟ้า)

และเมื่อได้จัดทำ WBS ถึงลำดับที่ ๔ แล้ว จะมีการจัดทำ WBS Dictionary ในระดับที่ ๔ ซึ่งเป็นคำอธิบายรายละเอียดของการกระทำที่จะเกิดขึ้น เช่น ตัวอย่าง WBS level ๔ กับการสร้างบ้าน

→ ระดับที่ ๔ งานวางระบบไฟฟ้า ประกอบไปด้วย งานเดินสายไฟ / งานติดตั้งสวิตซ์ไฟ / งานเชื่อมระบบไฟฟ้าทั้งหมดเข้าด้วยกัน

แผนภูมิที่ ๒ ตัวอย่างการใช้ WBS กับการสร้างบ้าน

เมื่อได้จัดทำ WBS แล้ว ในขั้นตอนต่อไปจึงสามารถมอบหมายงานให้บุคลากรขององค์กร (ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ในลักษณะ Organizational Breakdown Structure (OBS) มารับผิดชอบงานในระดับที่ ๔ ซึ่งการนำโครงสร้าง WBS และ โครงสร้าง OBS มาซ้อนกันจะทำให้เกิด Responsibility Assignment Matrix (RAM) โครงสร้างทั้งหมดจึงมีความสมบูรณ์พร้อมนำไปมอบหมายแก่ผู้เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติงานต่อไป

๓) PDCA

ทฤษฎีด้าน project management ที่สำคัญอีกหนึ่งทฤษฎี คือ การบริหารแบบ PDCA ซึ่งเป็นการบริหารงานแบบ ๔ ขั้นตอน ในลักษณะวงจร (cycle) เพื่อการปรับปรุงให้สินค้ามีคุณภาพดีขึ้น ผู้นำเสนอทฤษฎีดังกล่าว คือ ดร. W. Edwards Deming ในการบรรยายสรุปที่ญี่ปุ่น เมื่อปี ๒๔๙๓ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ และบริษัทญี่ปุ่นจำนวนมาก อาทิ โตโยต้า ได้นำแนวคิดไปพัฒนาและปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพ (Quality Control – QC) ของสินค้าของญี่ปุ่นมาโดยตลอด

โดยแนวคิดหลัก คือ การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่ง ดร. W. Edwards Deming ได้ปรับปรุงแนวคิดดั้งเดิมของ ดร. Walter A. Shewhart ที่ปรับแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้เป็นแบบวงจรแทนที่เป็นเส้นตรง^๕ ดังนี้

(๑) Plan หรือ การวางแผน โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ และ กระบวนการเพื่อให้การดำเนินการประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

^๕ Ronald Moen and Clifford Norman, Evolution of the PDCA Cycle [Online], Available: <http://kaizen.com/Evolution-of-PDCA.pdf>, Accessed 15 June 2013.

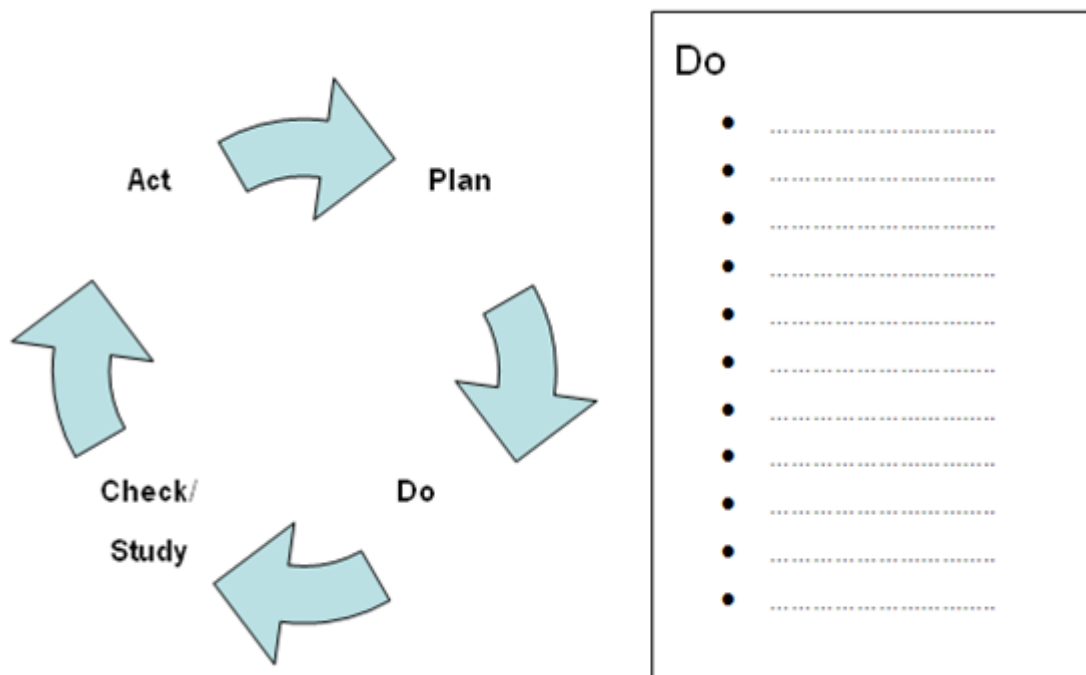

(๒) Do หรือการนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้สินค้าตามที่ได้วางแผนไว้ และเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

(๓) Check หรือการตรวจสอบผลงานที่เกิดขึ้นจริง และเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

(๔) Act หรือการดำเนินการเพื่อแก้ไขจุดบกพร่อง หากปรากฏว่าไม่มีจุดบกพร่อง ในขั้นตอนนี้ เจ้าของโครงการก็ยังสามารถดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้ในส่วนของการปรับปรุงคุณภาพของสินค้า

ต่อมา เมื่อปี ๒๕๒๙ ดร. W. Edwards Deming ได้พิจารณาปรับเปลี่ยนขั้นตอน Check (C) เป็น Study (S) เพื่อเพิ่มความชัดเจนของความหมายของขั้นตอนดังกล่าวต่อชาวตะวันตก เพราะคำว่า Check อาจสื่อถึงการดึงกลับ (hold back) ซึ่งอาจทำให้ความเข้าใจตามทฤษฎีนี้ มีความคลาดเคลื่อน ในปัจจุบัน ทฤษฎี PDCA จึงได้กลายมาเป็น PDSA

แผนภูมิที่ ๓ การบริหารงานแบบ PDCA / PDSA

๒.๑.๓ การจัดประชุมที่ดี

การประชุมจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- ๑) ประชุมเพื่อสั่งการ หรือแนะนำ
- ๒) ประชุมระดมสมอง
- ๓) การมอบหมายฝ่ายต่าง ๆ ที่รับผิดชอบนำไปปฏิบัติ
- ๔) ประเมินผลงาน

การจัดประชุมให้ประสบความสำเร็จ ผู้จัดการประชุมจะต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการเตรียมการและวางแผนการจัดการประชุมอย่างมีเหตุมีผลสมบูรณ์ รอบคอบ อาทิ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การกำหนดรูปแบบการประชุมที่เหมาะสม การกำหนดบุคคลที่จะเชิญเข้าร่วมประชุมที่เหมาะสม การกำหนดบุคคลที่จะเป็นประธานการประชุม การแจ้งล่วงหน้าให้ผู้เข้าประชุมแต่ละคนทราบภารกิจของตน การกำหนดสถานที่ เวลา และระยะเวลาสำหรับการประชุม การกำหนดผู้ที่จะรับมอบภารกิจไปปฏิบัติตามมติของที่ประชุม การกำหนดระเบียบวาระการประชุม การกำหนดบุคคลที่จะเป็นเลขานุการ ผู้รับผิดชอบในสาระทั้งปวงของการประชุม รวมทั้งการจัดบันทึกและจัดทำรายงานการประชุมเป็นต้น^๖ นอกเหนือจากการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ให้เป็นไปตามเกณฑ์ของการดำเนินโครงการที่ดีแล้ว โดยที่ลักษณะของโครงการเป็นการประชุม การจัดประชุมแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมใหญ่หรือประชุมย่อยให้สำเร็จตามคุณลักษณะของการประชุมที่ดีย่อมมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในภาพรวม

๒.๑.๔ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory)

ทฤษฎี Stakeholder Theory เป็นทฤษฎีที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการองค์กร (Organizational Management) กับจริยธรรม โดยนาย R. Edward Freeman ได้นำเสนอแนวคิดว่าองค์กรควรรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปพัฒนาองค์กร^๗

ในอดีต บริษัทเอกชนให้ความสนใจต่อความเห็นของกลุ่มบุคคลเพียงสี่กลุ่ม กล่าวคือ ผู้ลงทุน ลูกจ้าง ผู้จัดส่งสินค้า และลูกค้า แต่ในความจริง มีกลุ่มบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องและมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของบริษัทอีก อาทิ กลุ่มการเมือง กลุ่มสมาคมการค้า สหภาพแรงงาน ชุมชน ฯลฯ หรือแม้แต่บริษัทคู่แข่ง การรับฟังความเห็นดังกล่าว ได้เพิ่มมุมมองต่อการดำเนินงานของบริษัท จากมุมมองที่มีทรัพยากรเป็นพื้นฐาน (resourced based view) และมุมมองที่มีการตลาดเป็นพื้นฐาน (market based view) ให้มีมุมมองด้านสังคมการเมืองเป็นพื้นฐาน (socio-political view) ด้วย

๒.๑.๕ แนวคิดเรื่องการประชาสัมพันธ์สาธารณะ (Public Affairs)

การประชาสัมพันธ์สาธารณะ (Public Affairs) มีความแตกต่างจากการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) เนื่องจากเป็นการให้บริการแก่ประชาชน (ของประเทศของตน) มิใช่การโน้มน้าวทัศนคติของประชาชนในต่างประเทศ^๘ ในขณะที่นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ปลัดกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวว่า “ในทุกวันนี้ การต่างประเทศกว่าร้อยละ ๕๐ เป็นเรื่องภายในประเทศ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ จึงต้องให้ความสำคัญกับมิติภายในประเทศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของ

^๖ ดร.สันหัตถ์ ศะศิวิณิช, การประชุม, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: iad.dopa.go.th/subject/conf52.doc สืบค้นเมื่อ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

^๗ Wikipedia, Stakeholder Theory[Online]. Available: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Stakeholder_theory&action=history Accessed 10 June 2013.

^๘ ปิยภัคดี ศรีเจริญ, แนวทางการพัฒนาการทูตสาธารณะในเอเชียใต้, รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔.

ภาคประชาชน”^๙

๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ การประชุม World Economic Forum

การประชุม World Economic Forum มีจุดเริ่มต้นเมื่อปี ๒๕๑๔ จากการประชุมผู้นำธุรกิจยุโรป ๔๔๐ คน ที่เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่ได้จัดขึ้นโดยการสนับสนุนของคณะกรรมการการยุโรป และสมาคมอุตสาหกรรมยุโรป โดยมี ศาสตราจารย์ Klaus Schwab นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน เป็นประธานการประชุม โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักธุรกิจยุโรปนำหลักในการนำทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) ที่นักธุรกิจสหรัฐฯ ได้เริ่มปฏิบัติแล้ว มาใช้เป็นแนวคิดหลักของการประชุม เพื่อให้การรับรู้ปัญหาและการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างรอบด้าน ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย^{๑๐}

ต่อมาในปี ๒๕๑๙ การประชุมได้เริ่มระบบสมาชิกที่เป็นบริษัท ๑,๐๐๐ บริษัทชั้นนำของโลก และในปี ๒๕๓๐ การประชุมได้เปลี่ยนชื่อเป็น World Economic Forum (WEF) ในขณะที่องค์กรผู้จัดประชุมได้จดทะเบียนเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่ตั้งอยู่ในสวิตเซอร์แลนด์ ที่มีกำหนดจัดประชุมประจำปีทุกเดือนมกราคมของทุกปีที่เมืองดาวอส เป็นเวลา ๕ วัน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๒,๕๐๐ คนที่เข้าร่วมประชุมตามคำเชิญของผู้จัด ทั้งผู้แทนภาคธุรกิจ และผู้นำประเทศ และต่อมา WEF ได้เริ่มจัดประชุมระดับภูมิภาคปีละอีก ๖ - ๘ ภูมิภาค

นอกเหนือจากการเป็นเวทีให้ผู้นำทั้งภาคเอกชนและรัฐได้แสดงวิสัยทัศน์ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในหลายโอกาส ผู้นำได้ใช้เวที WEF ในการนำเสนอประเด็นระดับโลก WEF ยังได้จัดตั้ง Competitive Team ขึ้น เพื่อจัดทำเอกสาร Global Competitiveness Report ขึ้นทุกปี ซึ่งการจัดอันดับการแข่งขันของประเทศดังกล่าว ได้รับการเชื่อถือ และยอมรับอย่างกว้างขวางจากทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วโลก ในขณะที่การประชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประชุมประจำปีในเมืองดาวอส ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างกว้างขวางเช่นกัน

๒.๒.๒ เอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย โทรเลขประสานงาน โทรเลขรายงานผลการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก บันทึกข้อความของสำนักนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง และหนังสือรายงานผลการประชุมต่อนายกรัฐมนตรี ในช่วงปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕

๒.๒.๓ การสัมภาษณ์

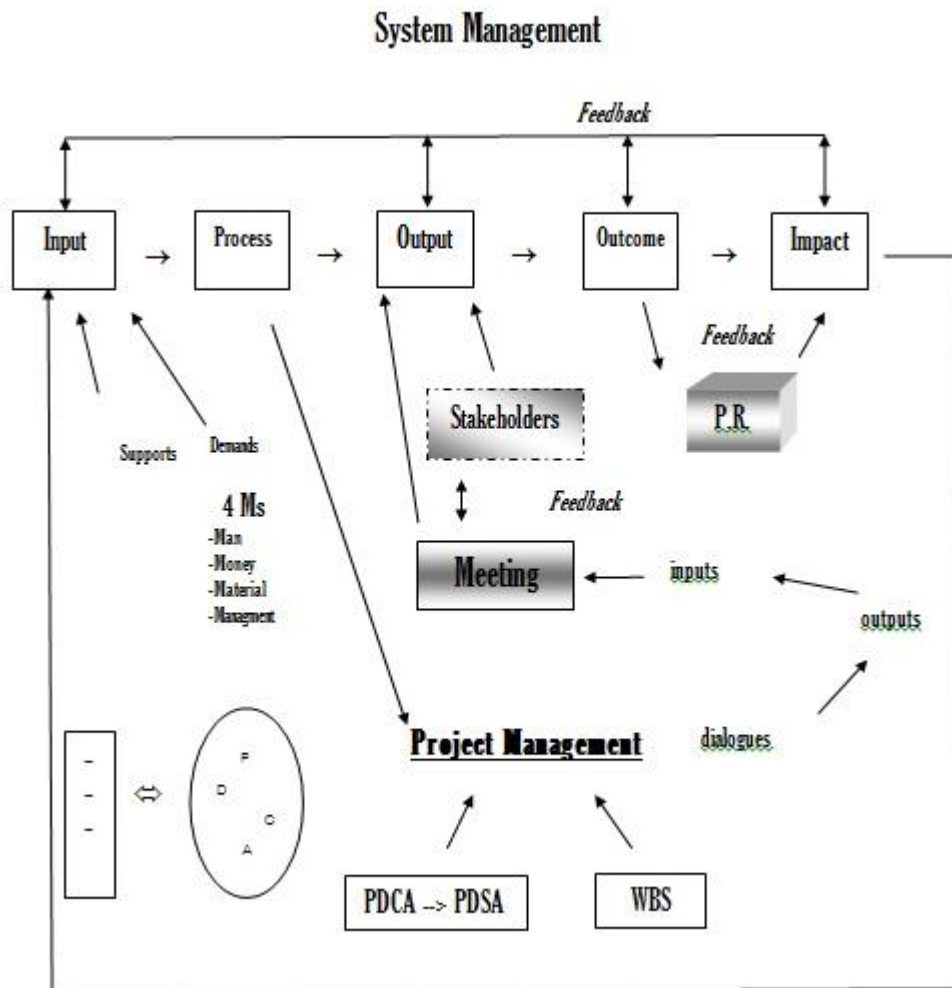
- ๑) ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
- ๒) ข้าราชการสังกัดสำนักนโยบายและแผนที่ดูแลรับผิดชอบการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่

^๙ สืหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว, การบรรยายสรุป เรื่องบทบาทและการดำเนินงานของกระทรวงการต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๑๐} Geoffrey Allen Pigman, *The World Economic Forum, A multi-stakeholder approach to global governance* (Routledge), P.9.

๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในภาพรวมคือการบริหารระบบ (system management) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ และการป้อนกลับ ในส่วนที่เป็นกระบวนการ คือการบริหารโครงการในรูปแบบ PDCA และ WBS ที่นำไปสู่การประชุมที่มีการรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการประชาสัมพันธ์ผลประชุม

แผนภูมิที่ ๔ ภาพรวมการประยุกต์ทฤษฎีกับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่

บทที่ ๓ ผลการศึกษา

๓.๑ ภาพรวมเกี่ยวกับการประชุมระดับผู้บริหารของกระทรวงการต่างประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศได้มอบหมายให้การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เป็นหนึ่งในการกิจหลักของสำนักนโยบายและแผน ที่มีหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดประชุมระดับผู้บริหารต่าง ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ

๓.๑.๑ การประชุมอธิบดีที่มีปลัดกระทรวง หรือรักษาการปลัดกระทรวง เป็นประธานและอธิบดีทุกกรมเข้าร่วม พร้อมด้วยเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการสำนัก และหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี การประชุมดังกล่าวมักจัดขึ้นทุกสัปดาห์ ยกเว้นสัปดาห์ที่ปลัดกระทรวง หรือรองปลัดกระทรวงทุกคนติดภารกิจ ไม่สามารถเป็นประธานการประชุมได้

๓.๑.๒ การประชุมระดับอธิบดีที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน โดยผู้บริหารกระทรวง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง เข้าร่วม การประชุมดังกล่าวจัดขึ้นประมาณเดือนละครั้ง ตามบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกำหนดวันประชุมค่อนข้างไม่แน่นอน สุดแล้วแต่รัฐมนตรีว่าการจะสะดวก เนื่องจากมักมีการเดินทางไปเยือน และประชุมในต่างประเทศบ่อย

๓.๑.๓ การประชุมระดมสมองระดับผู้บริหาร ซึ่งอาจจัดขึ้นตามดำริของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือปลัดกระทรวง ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวแล้วแต่ผู้บริหารกระทรวงจะเห็นความจำเป็น โดยผู้เข้าร่วมประชุมอาจเป็นชุดเดียวกันกับการประชุมระดับอธิบดี หรืออาจมีผู้เข้าร่วมประชุมเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น โดยการประชุมแต่ละครั้ง จะมีการกำหนดหัวข้อที่ชัดเจน ที่เป็นการกำหนดทิศทางการบริหารด้านหนึ่งด้านใดเป็นการเฉพาะ อาทิ การกำหนดยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานในปีต่อไป การปรับโครงสร้างกระทรวง การปรับอัตราบุคลากร เป็นต้น

๓.๑.๔ การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ที่มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีลักษณะเป็นโครงการซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ โดยสำนักนโยบายและแผนได้รับอนุมัติงบประมาณสำหรับดำเนินการเป็นประจำทุกปี การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับแผนการจัดประชุมที่ได้กำหนดไว้ในคำของงบประมาณ ที่อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบตามดำริของผู้บริหารกระทรวง ทั้งฝ่ายการเมือง และข้าราชการประจำเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นโยบายหรือภารกิจที่อาจมีการปรับเปลี่ยนในแต่ละปี การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่ผ่านมา มีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑) การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก เป็นการจัดประชุมใหญ่ซึ่งจัดขึ้นที่ประเทศไทย โดยเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทุกคนเข้าร่วม กระทรวงการต่างประเทศจะเชิญนายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุม ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะมิกำหนดการในการร่วมประชุมกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกด้วยและเป็นเจ้าภาพการ

ประชุม และผู้กล่าวรายงานต่อนายกรัฐมนตรี การประชุมใหญ่ดังกล่าวมักจัดขึ้นในช่วงปีแรกที่รัฐบาลเข้ามารับหน้าที่ เพื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศใช้โอกาสมอบนโยบายและชักจูงความเข้าใจกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ถึงนโยบายที่รัฐบาลมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น เพื่อเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่จะนำไปปฏิบัติ หรือชี้แจงให้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อประเทศต่าง ๆ ในหลายรัฐบาล การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่อาจจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้เดินทางเข้ามารับทราบนโยบายใหม่ ๆ โครงการพัฒนาประเทศที่สำคัญ หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากผู้ดำเนินการจริง เช่น รองนายกรัฐมนตรี ด้านเศรษฐกิจ หรือสถานที่จริง เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ กำหนดการในช่วงการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่สำคัญที่สุดสำหรับการจัดประชุมหลายครั้ง คือการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้า และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กราบบังคมทูลถามในประเด็นต่าง ๆ และมีพระราชปฏิสันถาร

๒) การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ประจำภูมิภาคต่าง ๆ เป็นการจัดประชุมที่หมุนเวียนตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก โดยการแบ่งภูมิภาคที่มีการจัดประชุมจะกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับภารกิจตามโครงสร้างของกระทรวงการต่างประเทศในส่วนของกรมภูมิภาค ได้แก่ กรมเอเชียตะวันออก กรมยุโรป กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ และกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ประธานการประชุมมักเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันประชุมและกำหนดการประชุมจึงต้องมีความสอดคล้องกับกำหนดการเยือนต่างประเทศหรือการเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในบางครั้งการประชุมอาจมีขึ้นระหว่างการเยือนต่างประเทศ หรือการเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศของนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศก็จะเชิญนายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในต่างประเทศ สำหรับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออก ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรืออาเซียน จะจัดขึ้นในประเทศไทย โดยในบางครั้งอาจจัดขึ้นในต่างจังหวัด และในพิธีเปิดการประชุม หากการประชุมจัดขึ้นในกรุงเทพฯ กระทรวงการต่างประเทศมักจะเชิญนายกรัฐมนตรีมาเปิดการประชุม แต่ในบางครั้งการประชุมอาจเป็นการประชุมเล็ก อาทิ การประชุมเอกอัครราชทูตที่มีผู้เข้าร่วมเฉพาะเอกอัครราชทูตประจำประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศอาจได้พิจารณาเชิญนายกรัฐมนตรีเปิดการประชุม

๓) การประชุมเอกอัครราชทูตกับผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นการประชุมที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างเอกอัครราชทูต ได้แก่ เอกอัครราชทูตประจำประเทศเพื่อนบ้าน หรือเอกอัครราชทูตประจำประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน กับผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งในครั้งที่ผ่านมา เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีเขตแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน บางครั้งเอกอัครราชทูตที่เข้าร่วมการประชุม อาจมีเพียง ๑ หรือ ๒ คน อาทิ การประชุมเอกอัครราชทูตและผู้ว่าราชการจังหวัด ไทย-ลาว หรือการประชุมเอกอัครราชทูตและผู้ว่าราชการจังหวัด ไทย-พม่า เป็นต้น ซึ่งการประชุมเอกอัครราชทูตในลักษณะนี้ กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงมหาดไทยจะเป็นเจ้าภาพร่วมจัดการประชุม และเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือกิจการ และประเด็นด้านชายแดนต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ในช่วงที่ผ่านมา หากการประชุมจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ กระทรวงการต่างประเทศอาจเชิญนายกรัฐมนตรีเข้าร่วมเป็น

ประธานเปิดการประชุม การประชุมเอกอัครราชทูตกับผู้ว่าราชการจังหวัด บางครั้งอาจจัดขึ้นระหว่างการประชุมเอกอัครราชทูตทั่วโลก หรือต่อเนื่องกับการประชุมเอกอัครราชทูตทั่วโลก หรือการประชุมเอกอัครราชทูตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

๔) การประชุมเอกอัครราชทูตด้านพหุภาคี เป็นการประชุมที่แตกต่างจากการประชุมเอกอัครราชทูตกลุ่มย่อยรูปแบบอื่นๆ เพราะเป็นการประชุมระหว่างเอกอัครราชทูตกลุ่มภารกิจ (functional) มิได้เป็นการประชุมที่แบ่งกลุ่มตามภูมิภาค โดยเอกอัครราชทูตที่เข้าร่วมประชุมกับผู้บริหารกระทรวง เป็นเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำองค์กรต่าง ๆ อาทิ สหประชาชาติ และอาเซียน

๓.๒ ภาพรวมการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกในปี ๒๕๕๕

การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ระหว่างวันที่ ๓ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ เป็นการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ครั้งแรกหลังจากที่รัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เข้ารับหน้าที่เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ การประชุมครั้งดังกล่าว จัดขึ้นภายหลังจากที่รัฐบาลเข้ารับหน้าที่แล้ว เป็นระยะเวลายาวนานกว่าในช่วงรัฐบาลสมัยอื่น เนื่องจากการเริ่มต้นการประสานงานและการเตรียมการในเบื้องต้น ต้องใช้เวลามากกว่าที่คาดคิด เพราะในช่วงปลายปี ๒๕๕๔ เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในประเทศไทย และภารกิจที่เพิ่มมากขึ้นของนายกรัฐมนตรีในช่วงต้นปี ๒๕๕๕ อาทิ การเยือนต่างประเทศที่เลื่อนจากช่วงปลายปี ๒๕๕๔ กอปรกับการที่ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุม World Economic Forum on East Asia ระหว่างวันที่ ๓๐ พฤษภาคม - ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ทำให้การประสานงานในช่วงต้นปี ๒๕๕๕ เพื่อให้การประชุมประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกสามารถจัดขึ้นได้ภายในช่วงครึ่งปีแรก หรือภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๕ ไม่สามารถเป็นไปได้ จึงมีความจำเป็นต้องเลื่อนการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ออกไปเป็นช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ ซึ่งกำหนดการดังกล่าว ถึงแม้จะส่งผลให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มิได้มีโอกาสพบเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่โดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อมอบนโยบายภายหลังเข้ารับหน้าที่ดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา แต่การประชุมร่วมกันภายหลังจากการเข้ารับหน้าที่ประมาณ ๑ ปี นั้น ก็นับเป็นโอกาสดีที่ทุกฝ่ายจะสามารถทบทวนผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วครบ ๑ ปี และมอบหมายแนวนโยบายที่จะดำเนินการต่อไปในปีที่ ๒ เป็นต้นไป

ในด้านสาระตลถะ สำนักนโยบายและแผนได้เสนอวัตถุประสงค์ของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

๑) การสื่อสารด้านนโยบายระหว่างรัฐบาลและกระทรวงกับสถานเอกอัครราชทูต ตลอดจนข้อมูลใหม่ในสังคมไทย ที่จะประโยชน์หากมีการสื่อสารให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้รับทราบข้อมูลตรงแทนที่จะสื่อสารผ่านทางเอกสารในกรณีอื่น ๆ ทั่วไป

๒) การสื่อสารสองทาง (two way communications) ระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ที่เป็นการสร้างความเข้าใจต่อสิ่งที่คาดหวังของทั้งสองฝ่าย (fulfill expectations)

๓) การหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มนโยบายต่างประเทศ การดำเนินการทางการทูตรูปแบบใหม่ (trends) และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของประเทศต่าง ๆ (best

practices)

- ๔) การหารือเพื่อหาแนวทางตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในขณะนั้น
- ๕) การสื่อสารให้สาธารณชนได้รับทราบถึงการดำเนินงานของกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่^๑

๓.๓ การเตรียมการการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับการบริหารระบบ (System Management)

๓.๓.๑ ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

ในขั้นแรก เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญสองส่วน ได้แก่ ความต้องการ (Demands) และความสนับสนุน (Supports) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑.๑ ความต้องการ (Demands)

เมื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายประการที่สร้างความต้องการ ได้แก่

๑) การที่รัฐบาลเข้ารับตำแหน่งใหม่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะต้องมีโอกาสที่จะต้องถ่ายทอดนโยบายให้แก่ข้าราชการระดับสูงได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ

๒) ในขณะเดียวกัน เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีจำเป็นต้องเข้ามาประเทศไทยเป็นระยะเพื่อเข้ารับทราบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตรงในประเทศไทย และสัมผัสด้วยตนเองถึงความคืบหน้าของพัฒนาการของไทยด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่ในต่างประเทศ หรือนำข้อเท็จจริงไปชี้แจงแก่สาธารณชนในต่างประเทศเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทย ซึ่งทั้งเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่และกระทรวงการต่างประเทศต่างมีความประสงค์ให้มีการเดินทางกลับมาประเทศไทยดังกล่าว

๓) ผู้บริหารกระทรวงมีความจำเป็นที่จะได้ซักซ้อมความเข้าใจกันกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เป็นระยะเกี่ยวกับนโยบายสำคัญ นโยบายใหม่ หรือแนวนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เพื่อการดำเนินงานทุกส่วนของกระทรวงการต่างประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๓.๓.๑.๒ ความสนับสนุน (Supports)

ความสนับสนุนสามารถพิจารณาถึงการได้รับจัดสรรปัจจัยในการบริหารที่พอเพียง ซึ่งอาจประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก ๔ ประการ หรือ ๔ Ms สำหรับการบริหาร ประกอบด้วย ๑) Man (คน) ๒) Money (เงิน) ๓) Material (วัสดุ) และ ๔) Management (การบริหารจัดการ) โดยเมื่อพิจารณาถึงความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ เป็นโครงการประจำของกระทรวงการต่างประเทศที่สำนัคนโยบายและแผนตั้งค่าของงบประมาณทุกปี โดยในปี ๒๕๕๕ ได้รับงบประมาณ ๙ ล้านบาท และเป็นโครงการที่ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และมีบทบาทในการ

^๑ นางกาญจนา ภัทรโชค, ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน, สัมภาษณ์, ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖

พิจารณาและตัดสินใจประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการประชุม และการมอบหมายให้หน่วยงานอื่นของกระทรวงการต่างประเทศให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วง อาทิ ด้านสถานที่ รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการประชุมอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้การหารือในการประชุมย่อยต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น และการมอบหมายบุคลากร การรับรองแขกพิเศษ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๓.๓.๒ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเตรียมการจัดการประชุม (environment)

สำนักนโยบายและแผนเตรียมการประชุมด้านสารัตถะ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดการบริหารการประชุม ดังนี้

๑) ปัจจัยสำคัญด้านพิธีการที่มีผลต่อการเตรียมการประชุม และการจัดทำกำหนดการประชุมในแต่ละครั้ง คือการนำเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกในปี ๒๕๕๕ นั้น กระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เข้าเฝ้าฯ เช่นเดียวกับการประชุมทุกครั้ง และได้ประสานงานเป็นการภายในถึงความเป็นไปได้ที่เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่จะได้เข้าเฝ้าฯ ซึ่งในช่วงแรกของการประสานงานนั้น กระทรวงการต่างประเทศได้รับแจ้งว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ในช่วงต่อมา สำนักราชเลขาธิการได้มีหนังสือแจ้งว่าคณะแพทย์ได้ทูลเกล้าฯ ถวายคำแนะนำให้ทรงงดพระราชกรณียกิจเป็นการชั่วคราวในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งนั้น จึงต้องยกเลิกกำหนดการในส่วนของการเข้าเฝ้าฯ ไป กระทรวงการต่างประเทศจึงได้จัดให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้เดินทางไปถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ศาลา ๑๐๐ ปี โรงพยาบาลศิริราชในระหว่างการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก

๒) การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกในปี ๒๕๕๕ นับว่ามีความพิเศษกว่าการประชุมครั้งที่ผ่านมา เนื่องจากพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเข้าร่วมประชุมด้วย ในฐานะเอกอัครราชทูต ประธานคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งการเข้าร่วมประชุมของพระองค์นับเป็นประวัติศาสตร์สำคัญอีกหน้าหนึ่งของงานด้านการทูตและการต่างประเทศของไทย ซึ่งในการเตรียมการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกดังกล่าว กระทรวงการต่างประเทศได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการถวายการต้อนรับในโอกาสที่พระองค์ทรงเข้าร่วมการประชุมอย่างสมพระเกียรติ

๓) นอกเหนือจากการเตรียมการถวายการต้อนรับ สำหรับกำหนดการที่พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงเข้าร่วม การเตรียมการด้านพิธีการสำหรับต้อนรับนายกรัฐมนตรีที่เป็นประธานการประชุม และคณะ และการบริหารจัดการด้าน logistics สำหรับการเดินทางเข้าร่วมประชุมของผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นข้าราชการระดับสูงสุดของกระทรวงที่พำนักในต่างประเทศถึง ๙๕ คน เป็นภารกิจสำคัญที่ผู้จัดประชุมต้องดำเนินการให้ลุล่วงไปได้โดยมีความผิดพลาดให้น้อยที่สุด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ซึ่งจากการประเมินสำนักนโยบายและแผน ผู้จัดประชุมพิจารณาแล้ว มีความจำเป็นต้องขอให้กระทรวงการต่างประเทศจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม โดยความร่วมมือของสำนักบริหารการคลัง นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากสำนักจัดหาและบริหารทรัพย์สินในการจัดเตรียมสถานที่ประชุม รวมทั้งยังได้มีการ

outsource จัดจ้างบริษัทเอกชนมาช่วยสนับสนุนการดำเนินการบางส่วน อาทิ การจัดระบบ โสตทัศนูปกรณ์ การถ่ายภาพหมู่ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน กรมพิธีการทูตได้ให้ความร่วมมือในการ เตรียมแผนการรับเสด็จฯ และต้อนรับคณะของนายกรัฐมนตรี

๔) ในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่หลายครั้งในช่วงที่ผ่านมา อาจมีการจัดหารี้อย่างไม่เป็นทางการ (retreat) ระหว่างผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศ กับ เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในต่างจังหวัด โดยในบางครั้งอาจใช้โอกาสในช่วงที่เอกอัครราชทูตและ กงสุลใหญ่เดินทางไปเข้าเฝ้าฯพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งนี้ แม้จะไม่มี การเข้าเฝ้าฯ แต่ก็ยังได้มีการจัดการหารี้อย่างไม่เป็นทางการที่อำเภอหัวหินระหว่างวันที่ ๓ - ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ก่อนพิธีเปิดการประชุมอย่างเป็นทางการ ซึ่งการเตรียมการและดำเนินการในส่วนนี้ เป็นอีกภารกิจ หนึ่งด้าน logistics ที่ผู้จัดประชุมจะต้องจัดสรรทรัพยากรบุคคลอย่างเหมาะสมสำหรับการเตรียมงาน และจัดการหารี้อดังกล่าว ในขณะที่จะต้องเตรียมงานด้านพิธีการสำหรับพิธีเปิดประชุมอย่างเป็นทางการที่จะมีขึ้นในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ ควบคู่กันไปด้วย

๕) นอกจากการเตรียมการประชุมและพิธีการโดยกระทรวงการต่างประเทศเอง แล้ว ในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งนี้ หน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทยได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเชื่อมโยงภารกิจในด้านการส่งเสริมการขยายตลาดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไปยังต่างประเทศ ตามโครงการ “ฝากทูตไปขาย” จึงได้ประสานงานขอให้ กระทรวงการต่างประเทศจัดการแสดงสินค้า OTOP ณ บริเวณหน้าโถงวิเทศสโมสร ที่ใช้ในพิธีเปิด การประชุม ซึ่งการเตรียมการสำหรับการแสดงสินค้านี้ นับเป็นอีกภารกิจด้าน logistics ซึ่ง สำคัญนโยบายและแผน ผู้จัดการประชุมต้องจัดสรรบุคลากรเป็นผู้ประสานงานและดูแลความ เรียบร้อย โดยได้รับความร่วมมือจากกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๖) การจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกในปี ๒๕๕๕ เป็นการ จัดประชุมใหญ่อีกวาระหนึ่งที่มีผู้จัดประชุม คือ สำนักนโยบายและแผน จะต้องบริหารทรัพยากร โดยเฉพาะบุคลากรที่มีจำกัด ในการดำเนินการด้าน พิธีการ และ logistics แม้จะได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศแล้วก็ตาม

สิ่งที่ท้าทายสำหรับการจัดการประชุม จึงไม่ใช่การจัดประชุมได้อย่างราบรื่น มีความ พร้อมที่สามารถรองรับการเข้าร่วมประชุมของบุคคลสำคัญ ตั้งแต่การรับเสด็จ การต้อนรับ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง หรือการวางระบบเพื่อสนับสนุนการจัดประชุมที่มีคุณภาพ ทั้งห้อง ประชุม ระบบโสตทัศนูปกรณ์ อาหาร การเดินทาง ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นภารกิจที่มีลักษณะงานประจำ (routine) สำหรับจัดประชุม หากแต่เป็นการจัดเตรียมประเด็นด้านสารัตถะให้มีความโดดเด่น มีการ นำเสนอประเด็น หรือมุมมองใหม่ ๆ หรือจัดรูปแบบการประชุมที่เอื้อต่อการผลักดันความคิดริเริ่ม ใหม่ ๆ เพื่อให้ผลการประชุมมีคุณค่า มีความสำคัญในการเป็นภารกิจด้านยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะการ เป็นเครื่องมือในกำหนดทิศทางการดำเนินการด้านต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

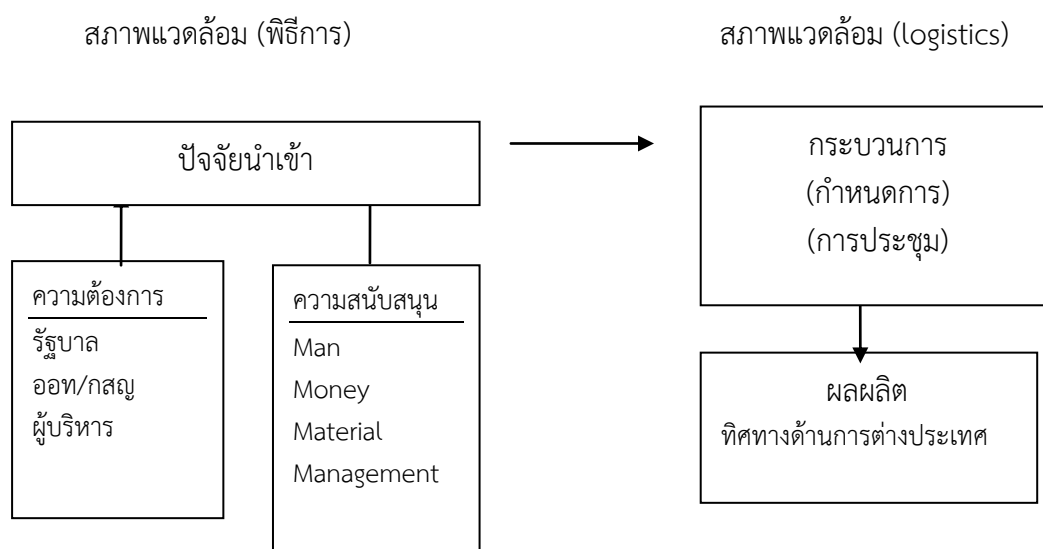
๓.๓.๓ กระบวนการเตรียมการด้านสารัตถะ (process)

สภาพแวดล้อมได้กำหนดภารกิจที่หลากหลายสำหรับการบริหารการประชุม เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในปี ๒๕๕๕ ในส่วนของพิธีการและ logistics ซึ่งความพร้อมในด้าน

ดังกล่าวซึ่งต้องใช้ทรัพยากรอย่างมากมาได้กลายเป็นความท้าทายเป็นอย่างมากที่ผู้จัดประชุมจะสามารถดำเนินการเตรียมการประชุมด้านสารัตถะให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นภารกิจที่มีทรัพยากรเหลืออยู่อย่างจำกัด ซึ่งทรัพยากรที่จำกัดนั้น เมื่อได้ประเมินจากภารกิจต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่าในส่วนของปัจจัยด้านบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานด้านสารัตถะจะมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับงานด้านพิธีการและ logistics

เมื่อพิจารณาในรูปแบบของการบริหารระบบ จะเห็นได้ว่าการเตรียมการด้านสารัตถะของการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก มีลักษณะดังนี้

(จากปัจจัยนำเข้าสู่ผลผลิต)

แผนภูมิที่ ๕ การบริหารระบบสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะ

นอกเหนือจากการกำหนดวัตถุประสงค์โดยการหารือกับผู้บริหารในกระทรวงการต่างประเทศแล้ว สำนักนโยบายและแผนยังได้หารือไปยังเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมประชุมเองด้วย เพื่อขอทราบประเด็น กำหนดการที่ต้องการบรรจุไว้ในการประชุม รวมทั้งหน่วยงานหรือบุคคลที่ประสงค์จะให้กระทรวงการต่างประเทศเชิญเข้าร่วมประชุมซึ่งภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถพิจารณาในลักษณะของวงจร PDCA ดังนี้

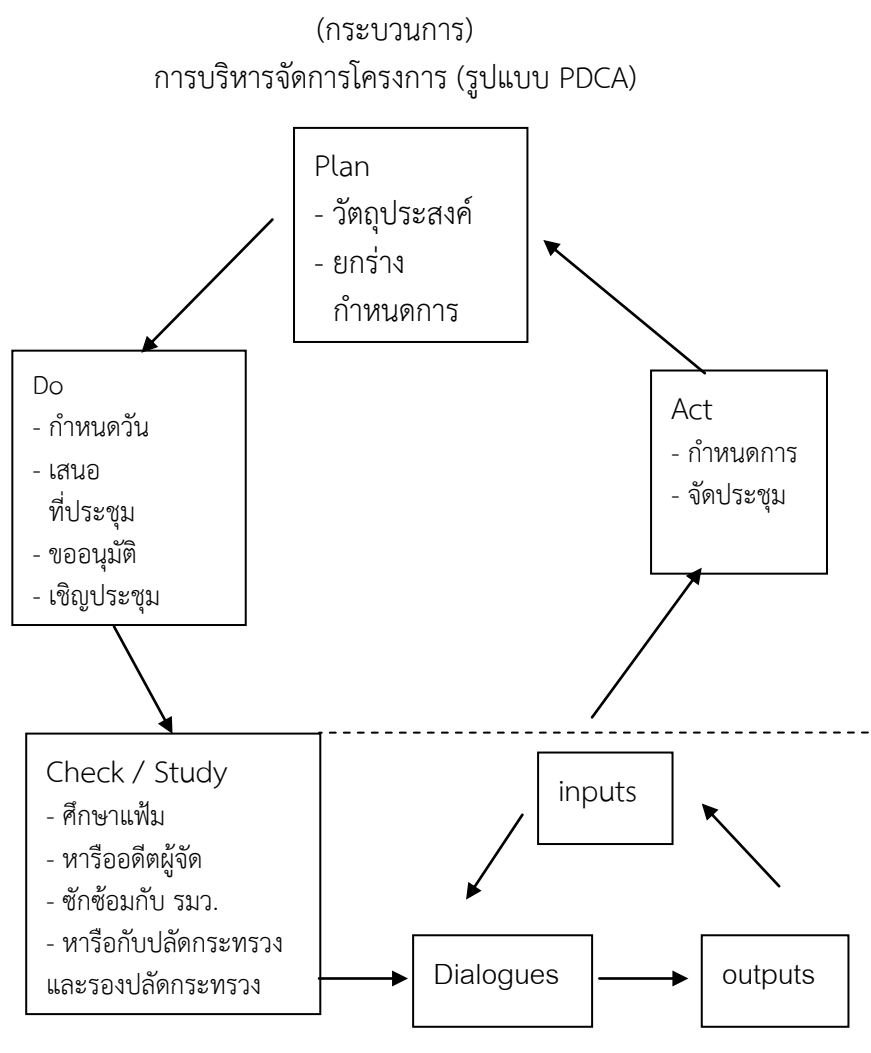
๓.๓.๓.๑ การศึกษาหาข้อมูลและการขออนุมัติ และประสานงานด้านต่าง ๆ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน และข้าราชการสำนักนโยบายและแผน ได้เริ่มต้นการเตรียมการอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากการศึกษาเพิ่มการประชุมในครั้งที่ผ่านการหารือกับอดีตผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนที่เคยจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มาก่อน และปัจจุบันได้โยกย้ายไปดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น การหารือภายในระหว่างข้าราชการภายในสำนักนโยบายและแผน จากนั้น จึงได้ยกร่างกำหนดการประชุมนำเสนอผู้บริหารกระทรวงให้

พิจารณาในการประชุมอธิบดี พร้อมทั้งประสานงานสำนักงานรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้ง เรียนเสนอกำหนดการเพื่อขอความเห็นชอบ และ ชักซ้อมบทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในฐานะเจ้าภาพการประชุม ในขณะที่เดียวกันก็ได้ประสานงานกับสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการเชิญนายกรัฐมนตรีมาเปิดการประชุม จากนั้น เมื่อกำหนดการได้รับความเห็นชอบแล้ว สำนักนโยบายและแผนจึงได้ดำเนินการ ทบาททามและเชิญผู้เข้าร่วมประชุมตามกำหนดการต่าง ๆ ต่อไป

๓.๓.๓.๒ ระยะเวลาของการจัดประชุม

การเตรียมการประชุมในครั้งนี้ มิได้มีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาสำหรับการเตรียมการประชุม เนื่องจากมีการเลื่อนการประชุม อย่างไรก็ตาม ด้วยงบประมาณที่จำกัด และ หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมการประชุมที่เป็นเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่เป็นผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงการต่างประเทศในต่างประเทศ กล่าวคือเป็นหัวหน้าสำนักงานของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ การจัดประชุมจึงไม่สามารถใช้ระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมมีภารกิจที่ต้องกลับไปดำเนินการในแต่ละประเทศที่สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ตั้งอยู่ แต่เนื้อหา และประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นที่ผู้บริหารกระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องการสื่อสาร ถ่ายทอด หรือ และรับฟังข้อคิดเห็นกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ จะต้องสามารถบรรจุอยู่ในกำหนดการการประชุมอย่างครบครัน ซึ่งเมื่อได้พิจารณาแล้ว จึง เห็นว่ากำหนดการที่เหมาะสมควรเป็นช่วงวันที่ ๓ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ โดยเริ่มจากการหารืออย่างไม่เป็นทางการ (retreat) ก่อนในช่วงวันหยุดสัปดาห์ที่อำเภอชะอำ / อำเภอหัวหิน (โรงแรมเซอรادتัน หัวหิน) ในวันที่ ๓ - ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ (ช่วงเช้าของวันที่ ๓ และวันที่ ๕ เป็นช่วงเวลาสำหรับการเดินทาง) จากนั้นจึงเป็นการประชุมอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ ๖ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ โดยพิธีเปิดการประชุมและการประชุมในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ มีขึ้นที่วิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ และมีการประชุมย่อยบริเวณห้องประชุมต่าง ๆ ภายในกระทรวงการต่างประเทศ จากนั้นในวันที่ ๗ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ เป็นการประชุมตามกำหนดการอื่น ๆ ที่โรงแรมสุโกศล กรุงเทพมหานคร

แผนภูมิที่ ๖ การบริหารระบบสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะ

๓.๓.๓.๓ กำหนดการการประชุม

เมื่อนำนโยบายและแผนได้รวบรวมข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ แล้ว จึงได้นำเสนอร่างกำหนดการประชุม และได้ขอความเห็นชอบจากผู้บริหารกระทรวงผ่านการนำเสนอเข้ารับพิจารณาในที่ประชุมอธิบดี ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน และผู้มีส่วนร่วมในการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ได้เข้าหารือกับผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และรองปลัดกระทรวงทุกคน เป็นระยะ โดยมีการหารือ นำประเด็นกลับไปทบทวน ศึกษาข้อมูล และทางเลือก แล้วนำเสนอใหม่หลายครั้ง เพื่อให้ผู้บริหารกระทรวงตัดสินใจขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับกำหนดการประชุม ตลอดจนปรับแนวทางการประชุมที่เหมาะสม ได้ปรับเปลี่ยนร่างกำหนดการจนนำไปสู่กำหนดการอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประชุม ดังนี้

๑) วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

(๑) การหารือ (retreat) ระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่
แยกภูมิภาค ได้แก่

- เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง เอเชียกลางและแอฟริกา ร่วมกับ
กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา (การสื่อสารด้านนโยบาย)
- อเมริกาเหนือ ลาตินอเมริกา ออสเตรเลีย และแปซิฟิกใต้
ร่วมกับกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ (การสื่อสารด้านนโยบาย)
- เอเชียตะวันออก (รวมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน) ร่วมกับ
กรมเอเชียตะวันออก (การสื่อสารด้านนโยบายต่างประเทศ)
- ยุโรป ร่วมกับกรมยุโรป และกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
(การสื่อสารด้านนโยบายต่างประเทศ / การหาแนวทางเพื่อตอบสนองกับสถานการณ์สำคัญ)
- กลุ่มพหุภาคี (สหประชาชาติ / อาเซียน) ร่วมกับกรม
องค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (การสื่อสารด้านนโยบาย
ต่างประเทศ / แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มด้านการต่างประเทศ)

(๒) การหารือ (retreat) ระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ พร้อมด้วยผู้บริหารกระทรวง (การสื่อสารด้านนโยบาย
ต่างประเทศ)

๒) วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

(๑) การหารือในหัวข้อ “Beyond Thailand : กระทรวงการ
ต่างประเทศกับการกำหนดบทบาท (repositioning) ของไทยในบริบทความท้าทายใหม่ของโลก”
(การสื่อสารนโยบายต่างประเทศ / แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มด้านการต่างประเทศ)

(๒) การหารือเรื่องบทบาทของเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ใน
ฐานะหัวหน้าทีมประเทศไทยและผู้นำการเปลี่ยนแปลง (การสื่อสารด้านนโยบาย / แลกเปลี่ยน
ความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มด้านการต่างประเทศ)

(๓) การบรรยายสรุปกรณีคดีปราสาทพระวิหาร โดย
เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก (การหาแนวทางเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญ)

(๔) การหารือเรื่อง “สถานการณ์เศรษฐกิจโลก วิกฤติเศรษฐกิจยุโรป
และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : บทบาทของเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่” (การสื่อสารด้าน
นโยบาย / การหาแนวทางเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญ / แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ
แนวโน้มด้านการต่างประเทศ)

๓) วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

(๑) นายกรัฐมนตรีเปิดโครงการ “ฝากทูตไปขาย” และการแสดง
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและ
กระทรวงมหาดไทย (การสื่อสารด้านนโยบาย)

(๒) พิธีเปิดการประชุม

- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเข้าร่วม

การประชุม

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกราบทูลรายงานเกี่ยวกับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก
- นายกรัฐมนตรีถวายรายงานในเรื่องแนวนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล และแนวทางที่รัฐบาลประสงค์ให้ผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศเอกอัครราชทูต หัวหน้าคณะผู้แทนถาวรของไทย และกงสุลใหญ่ดำเนินการ
- ปลัดกระทรวงการต่างประเทศกล่าวถวายรายงานสรุปผลการประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่างวันที่ ๓ – ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ในเรื่องการกำหนดท่าทีของไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งในและนอกประเทศ
- เอกอัครราชทูต ผู้แทนของเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ๕ ภูมิภาค (ยุโรป – บรัสเซลส์ / เอเชียตะวันออก – เวียงจันทน์ / อเมริกา – วอชิงตัน / เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา – นิวเดลี / พหุภาคี – นิวยอร์ก) กล่าวถวายรายงาน
- การประชุมหารือระหว่างนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ (การสื่อสารด้านนโยบาย)
  - (๓) Lunch Talk เรื่องนโยบายเศรษฐกิจของไทยโดยรองนายกรัฐมนตรีและผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (การสื่อสารด้านนโยบาย)
  - (๔) การหารือระหว่างรองนายกรัฐมนตรีกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เรื่องทิศทางไทยใน ASEAN + ๓ (การสื่อสารด้านนโยบาย / การหาแนวทางเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญ / แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มด้านการต่างประเทศ)
  - (๕) การหารือระหว่างรองนายกรัฐมนตรีกับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ภูมิภาคยุโรป (การสื่อสารด้านนโยบาย / การหาแนวทางเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญ)
  - (๖) คลินิกให้คำปรึกษาด้านการบริหารภารกิจในต่างประเทศ (การสื่อสารด้านนโยบายและการบริหารงาน)
  - (๗) งานเลี้ยงรับรองระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับผู้บริหารหน่วยราชการต่าง ๆ (การสื่อสารสองทางกับ stakeholders)
- ๔) วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๕
  - (๑) การหารือระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับ CEO เรื่อง “มองการทูตไทยผ่านสายตาเอกชน” (การสื่อสารสองทางกับ stakeholders)
  - (๒) การกราบทูลบรรยายภารกิจด้านงานพหุภาคีของกระทรวงการต่างประเทศ (การสื่อสารด้านนโยบาย)
  - (๓) นโยบายด้านเศรษฐกิจของไทย โดยเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (การสื่อสารด้านนโยบาย)
  - (๔) การหารือเรื่องการต่างประเทศกับภาคประชาชน (การสื่อสารสองทางกับ stakeholders)
  - (๕) การหารือระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ประจำลาว

กัมพูชา และเวียดนาม กับผู้ว่าราชการจังหวัด ๒๐ จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (การสื่อสารด้านนโยบาย / การสื่อสารสองทางกับ stakeholders)

(๖) การหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับ เอกอัครราชทูต กงสุลใหญ่ ประเทศมุสลิม และประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (การสื่อสารด้านนโยบาย)

๕) วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

(๑) การบรรยายสรุปและหารือเรื่อง “สถานการณ์ชายแดนภาคใต้” (การสื่อสารด้านนโยบาย / การสื่อสารสองทางกับ stakeholders)

(๒) Lunch Talk ด้าน Science Diplomacy กับภาพอนาคตประเทศไทยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (การสื่อสารสองทางกับ stakeholders / แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มด้านการต่างประเทศ)

๓.๓.๓.๔ การบริหารจัดการบุคลากรสำหรับการจัดประชุมด้านสารัตถะ

จากกำหนดการประชุมดังกล่าว ซึ่งมีถึง ๒๐ กำหนดการหลัก ในช่วงการประชุมตลอด ๕ วัน จะเห็นได้ว่า ในขณะที่แต่ละกำหนดการมีความสำคัญด้านสารัตถะ ซึ่งผู้จัดการประชุมจะต้องผลักดันให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ขณะเดียวกันการเตรียมการด้านพิธีการและ logistics ก็มีความสำคัญ ซึ่งหากมีข้อผิดพลาด การประชุมก็อาจไม่ประสบความสำเร็จได้ ความสำคัญของการเตรียมการด้านดังกล่าวจึงมีมากเป็นเงาตามตัว โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการค่อนข้างมากอีกด้วย ตั้งแต่การเชิญผู้เข้าร่วมประชุม การรับรองผู้เข้าร่วมประชุมที่สำคัญ การลงทะเบียน การจัดห้องประชุม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ด้วยการประสานงานล่วงหน้าที่ดี สำนักนโยบายและแผนได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานในกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งมีการจัดจ้างบริษัทเพื่อ outsource การเตรียมงานบางด้าน เพื่อช่วยให้การเตรียมการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่บุคลากรของสำนักนโยบายและแผนยังต้องเป็นผู้ประสานงานด้านพิธีการและ logistics ด้วย ในฐานะผู้แทนหลักของหน่วยงานผู้รับผิดชอบการจัดประชุม การแบ่งงานของบุคลากรสำนักนโยบายและแผนจึงมีความสำคัญ บุคลากรบางส่วน ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการด้านพิธีการและ logistics ทั้งหมด หรือเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการด้านสารัตถะได้รับการแบ่งงาน ดังนี้

๑) บุคลากรบางคนรับผิดชอบงานด้านสารัตถะซึ่งรวมถึงการจัดเตรียมเอกสาร และการจัดบันทึกการประชุมเท่านั้น โดยไม่ต้องรับผิดชอบงานด้านพิธีการและ logistics เลย โดยบุคลากรดังกล่าว จะต้องรับผิดชอบงานด้านสารัตถะในหลายกำหนดการ

๒) บุคลากรส่วนใหญ่รับผิดชอบงานด้านสารัตถะบางกำหนดการ และรับผิดชอบงานด้านพิธีการและ logistics ควบคู่กันไปด้วย

๓) สำนักนโยบายและแผนได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศให้ส่งผู้แทนเข้าร่วมจัดการประชุม และจัดบันทึกการประชุมในกำหนดการที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้แทนกรมภูมิภาค กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ระหว่างการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (retreat) แยกตามรายภูมิภาค ผู้แทนกลุ่มพัฒนาระบบบริหารระหว่างการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (retreat) เรื่องเอกอัครราชทูตในฐานะ

หัวหน้าทีมประเทศไทยและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้แทนกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศระหว่าง การหารือระหว่างเอกอัครราชทูตกับ CEO และผู้แทนกรมสารนิเทศระหว่าง การหารือกับภาคประชาสังคม เป็นต้น

ทั้งนี้ การแบ่งงานบุคลากรสำหรับการเตรียมการด้านสารัตถะอย่างมี ประสิทธิภาพสำหรับการจัดประชุมในครั้งนี้ สามารถอธิบายในรูปแบบของ WBS ซึ่งการแบ่งงานที่ ชัดเจนตามรูปแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบ หรือขั้นตอนการปฏิบัติการมาตรฐาน (Standard Operating Procedure – S.O.P.) ต่อไปได้

ตารางที่ ๑ Responsibility Assignment Matrix (RAM) ตามทฤษฎี WBS

WBS วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

Office	Name	Aug ๓					
		SMA	AMER	EASIA	EUR	MULTI	plenary
Pol	A*				N		N
Pol	B**						
Pol	C		N				N
Pol	D*			N			N
Pol	E**	N					
Pol	F**					N	
Sma	G	N					
Amer	H		N				
Eur	I				N		
Easia	J			N			
Asean	K						
lo	L					N	
Econ	M						
Econ	N						
Secure	O						
Info	P						
Info	Q						

WBS วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

Office	Name	Aug ๔	
		Beyond Thailand	Eu and Asean
Pol	A*	N	
Pol	B**		
Pol	C	N	
Pol	D*		N
Pol	E**		
Pol	F**		
Sma	G		
Amer	H		
Eur	I		
Easia	J		
Asean	K		N
Io	L		
Econ	M		
Econ	N		
Secure	O		
Info	P		
Info	Q		

WBS วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

Office	Name	Aug ๖			
		Plenary	Econ Lunch Talk	ASEAN Plus ๓	Europe Crisis
Pol	A*	N			
Pol	B**				
Pol	C	S/N	N		N
Pol	D*	S/N		N	
Pol	E**				
Pol	F**				
Sma	G				
Amer	H				
Eur	I				N
Easia	J				
Asean	K			N	
Io	L				

Econ	M		N		
Econ	N				
secure	O				
Info	P				
Info	Q				

WBS วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๕

Office	Name	Aug ๗					
		ASEAN Plus ๓	Europe Crisis	CEO	Multi	Econ LunchTalk	Civil Society
Pol	A*						
Pol	B**			C			
Pol	C		N	N		N	N
Pol	D*	N			N		
Pol	E**						
Pol	F**						
Sma	G						
Amer	H						
Eur	I		N				
Easia	J						
Asean	K	N					
Io	L				N		
Econ	M			N		N	
Econ	N						
secure	O						
Info	P						C/N
Info	Q						

WBS วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

Office	Name	Aug ๘		
		South Situation	Science Diplomacy	Press Conf.
Pol	A*			N
Pol	B**			
Pol	C	N	N	N
Pol	D*	N		
Pol	E**			
Pol	F**			
Sma	G			
Amer	H			

Eur	I			
Easia	J			
Asean	K			
Io	L			
Econ	M			
Econ	N		N	
Secure	O	S/N		
Info	P			
Info	Q			C/N

WBS Dictionary

Departments

pol – Policy and Planning Office

sma – South Asia, Middle East and Africa Dept.

amer – America and South Pacific Dept.

eur – European Affairs Dept.

easia – East Asia Dept.

asean – Asean Affairs Dept.

io – Internatioanl Organisations Dept.

econ – International Economic Affairs Dept.

secure – International Security Group

info – Information Dept.

Tasks

S – speech writing

N – note taking

C – coordinating

*substance + PR

**substance + logistics

๓.๓.๓.๕ การจัดประชุมเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการจัดประชุมที่ดี

๑) รูปแบบของการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก มีความหลากหลายเนื่องจากการประชุมใหญ่ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์หลายด้านไปพร้อมกัน ดังนั้นจึงเป็นการประชุมที่เป็นลักษณะของการสั่งการ / แนะนำ มอบหมายฝ่ายต่าง ๆ ที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ และเป็นการประชุมระดมสมองในคราวเดียวกัน โดยในการประชุมช่วง retreat มีทั้งการสั่งการ / แนะนำ ควบคู่ไปกับการระดมสมอง ส่วนในช่วงการประชุมอย่างเป็นทางการ มีการสั่งการ / แนะนำ และการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น เป็นหลัก

๒) ในส่วนของการเตรียมการและวางแผน จะเห็นได้ว่าผู้จัดประชุมได้ดำเนินการตามหลักการจัดประชุมที่ดี สรุปรวมตามหลักการประชุมที่ดี ดังนี้

ตารางที่ ๒ การจัดประชุมตามหลักการจัดประชุมที่ดี

การจัดประชุมที่ดี	สิ่งที่ได้ดำเนินการ
วัตถุประสงค์ / เป้าหมายชัดเจน	ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนตั้งแต่เริ่มเตรียมการ
กำหนดรูปแบบที่เหมาะสม	ได้กำหนดรูปแบบการประชุมทั้งรูปแบบ retreat และการประชุมอย่างเป็นทางการ
กำหนดบุคคลที่เชิญเข้าร่วมอย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - เชิญนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมอย่างเหมาะสม ไม่มากจนเกินไป - กำหนดประธานในแต่ละการประชุมย่อยอย่างเหมาะสม โดยเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ อธิบดี และเอกอัครราชทูตประจำกระทรวงที่เหมาะสม
กำหนดสถานที่อย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - จัด retreat ที่ต่างจังหวัดเพื่อให้บรรยากาศเหมาะสมกับการระดมสมอง - พิธีเปิดการประชุมที่วิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ เหมาะสมกับการประชุมอย่างเป็นทางการ - ประชุมย่อยอย่างเป็นทางการที่โรงแรมสุโกศล ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กระทรวงการต่างประเทศ จึงสะดวกที่ผู้บริหารและข้าราชการเข้าประชุมได้สะดวก
เวลา และระยะเวลาเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดประชุมขึ้นในช่วงที่รัฐบาลเข้ารับหน้าที่ครบ ๑ ปี - จัดประชุมเป็นเวลา ๕ วันซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม
กำหนดระเบียบวาระประชุมที่เหมาะสม	จัดประชุมย่อย รวม ๒๐ การประชุม ซึ่งครอบคลุมทุกหัวข้อสำคัญด้านนโยบายการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น
กำหนดเลขานุการการประชุมและผู้จัดรายงานการประชุม	แบ่งงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับรูปแบบ WBS โดยมีบุคลากรเสริมที่เพียงพอ เนื่องจากกระทรวงการต่างประเทศได้มอบหมายให้ผู้แทนหน่วยงานอื่นภายในกระทรวงเข้าร่วมปฏิบัติงาน

๓.๓.๔ ผลการประชุม (outputs) ที่เกิดจากการจัดประชุมที่มีประสิทธิภาพ

การเตรียมการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดการประชุมด้านสารัตถะ การจัดประชุมตามกำหนดการต่าง ๆ สามารถดำเนินไปตามแผนการที่วางไว้ สรุปลงสำเร็จที่เป็นผลจากการจัดประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑) สำนักนโยบายและแผนได้ศึกษาและเรียนรู้จากประสบการณ์เกี่ยวกับการเชิญผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเหมาะสม ทั้งจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งเคยเป็นผู้เข้าร่วมการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งที่ผ่านมา และเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้อย่างเห็นล่งหน้า โดยเฉพาะในประเด็นจำนวนวิทยากรที่รับเชิญเข้าร่วมการประชุมในแต่ละกำหนดการที่เหมาะสม ไม่มากจนเกินไป และเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิในสาขา หรือแวดวงที่เหมาะสมกับหัวข้อของการประชุม ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างวิทยากรและเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ จึงเป็นไปอย่างสมดุล ก่อให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

๒) การจัดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (retreat) ขึ้นก่อนที่จะมีการประชุมอย่างเป็นทางการ ซึ่งแตกต่างจากการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ครั้งที่ผ่านมา ที่มีการประชุมอย่างเป็นทางการก่อนแล้วในช่วงท้ายจึงมีประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ส่งผลดีให้การประชุมเริ่มต้นด้วยบรรยากาศของการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งนำไปสู่การเกิดความเห็นพ้องกันจากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่มีความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในแต่ละภูมิภาค รวมทั้งเกิดความชัดเจนด้านข้อมูลและประเด็นที่ตัวแทนเอกอัครราชทูตภูมิภาคต่าง ๆ นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีในพิธีเปิดประชุมต่อเนื่องไปถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนายกรัฐมนตรีและเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่อย่างมีพลวัตในระยะเวลาอันสั้น

๓) การประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (retreat) เปิดโอกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มอบนโยบายและซักซ้อมความเข้าใจในแนวนโยบายสำคัญที่ได้มอบหมายให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ดำเนินการ โดยเฉพาะโครงการหนึ่งทูตสามผลิตภัณฑ์ ตลอดจนประเด็นการบริหารงานและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศได้นำเสนอแนวนโยบาย Beyond Thailand ที่เป็นการกำหนดบทบาทของไทยในบริบทใหม่ของโลก ซึ่งทำให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่มีความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นต่อท่าทีของกระทรวงการต่างประเทศในเวทีโลกที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้นและคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติในระยะยาวมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๔) ผู้จัดการประชุมมิได้จัดทำเอกสารการประชุมที่มากจนเกินไป เอกสารที่มีการจัดทำขึ้น ส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่วิทยากรใช้บรรยาย รวมทั้ง เอกสารที่จัดทำขึ้นระหว่างการประชุม โดยเอกอัครราชทูตผู้แทนกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ เอกสารที่เวียนในที่ประชุม retreat ที่สอดคล้องกับการมอบนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ รายการสินค้าตามโครงการหนึ่งทูตสามผลิตภัณฑ์ และ mission statement ของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่

๕) การจัดกำหนดการประชุมซ้อนกันในช่วงที่มีเนื้อหาแตกต่างกันและกลุ่มเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่เข้าร่วมแตกต่างกัน ทำให้สามารถจัดกำหนดการจำนวนมากขึ้นพร้อมกัน และการหารือกันในประเด็นที่หลากหลายสามารถเกิดขึ้นได้ภายในระยะเวลาอันจำกัด

๖) ในหลายกำหนดการ ได้มีการจัดที่นั่งประชุมแบบโต๊ะกลมเพื่อให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่นั่งด้วยกันเป็นกลุ่ม โดยแบ่งตามภูมิภาคในช่วง retreat และไม่กำหนดตายตัวในช่วง lunch talk ช่วยสร้างให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง และง่ายต่อการพิจารณาประเด็น

ต่าง ๆ ในลักษณะกลุ่ม

การบริหารจัดการการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพได้ช่วยให้การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกสามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารการต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการในช่วงแรก นับได้ว่าประสบความสำเร็จในการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศช่วยให้ผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดแนวนโยบายและกำหนดทิศทางด้านการต่างประเทศที่สำคัญสองประการ คือ ๑) การดำเนินการการทูตด้านเศรษฐกิจ โดยมีนโยบาย ๑ ทูต ๓ ผลิภัณฑ์ ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นนโยบายสำคัญ และ ๒) บทบาทไทยในบริบทใหม่ของโลก โดยมีแนวนโยบาย Beyond Thailand ซึ่งปลัดกระทรวงได้นำเสนอต่อที่ประชุมเป็นนโยบายสำคัญ

การประชุมในช่วงสองวันสุดท้าย เป็นการส่งเสริมการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากสำนักนโยบายและแผนเล็งเห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศจะประสบความสำเร็จได้นั้น กระทรวงการต่างประเทศจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ให้มากขึ้น การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารองค์กรระดับสูงจะต้องรับฟังเพื่อนำไปปรับยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ซึ่งแนวคิดในเรื่องนี้นับว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดประชุมที่สำคัญระดับโลก เช่น World Economic Forum โดยกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาแล้วเห็นว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้เชิญเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ คือกลุ่มผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งการประชุมรูปแบบการสื่อสารแบบสองทางระหว่างการประชุมหรือ ได้นำมาซึ่งการปรับแนวคิด การคาดหวังที่มีระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ตรงกัน และมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

๓.๓.๕ ผลลัพธ์ (outcomes)

การศึกษาผลลัพธ์สำหรับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ สามารถพิจารณาได้ ๒ ส่วน

๑) จากผลของการปรับทิศทาง การดำเนินนโยบายต่างประเทศ และนโยบายสำคัญที่มีการหารือ หรือประกาศระหว่างการประชุม ซึ่งนโยบายที่สามารถแสดงผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน อาทิ โครงการการทูตด้านเศรษฐกิจ เช่น นโยบาย ๑ ทูต ๓ ผลิภัณฑ์ และโครงการฝากทูตไปขาย มีความคืบหน้าตามลำดับ ซึ่งกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จะต้องมีการวัดผล และติดตามอย่างชัดเจนต่อไป

เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ในส่วนนี้ จะเห็นได้ว่าแม้สำนักนโยบายและแผนจะเป็นผู้จัดประชุมและผู้บริหารได้นำเสนอนโยบายสำคัญในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ แต่การที่จะวัดผลความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายนั้น สำนักนโยบายและแผนมิได้เป็นผู้ดำเนินการเองและติดตาม สานต่อให้นโยบายประสบความสำเร็จดังที่ที่ประชุมคาดหวัง การติดตามผลสามารถทำได้ผ่านการประชุมผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศที่สำนักนโยบายและแผนเป็นฝ่ายเลขานุการ ได้แก่ การประชุมระดับอธิบดี และการประชุมอธิบดีเป็นหลัก

หากจะมุ่งหวังที่จะวัดผลและประเมินผลสำเร็จของผลผลิตและผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน สำนักนโยบายและแผน ควรพิจารณานำเสนอประเด็นที่อยู่ในภารกิจของสำนักนโยบายและแผน และเป็นความรับผิดชอบที่สำนักนโยบายและแผนเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นเจ้าภาพเอง เข้ารับ

การพิจารณาในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ด้วย

๒) ผลลัพธ์อีกส่วนหนึ่งสามารถพิจารณาได้จากการประชาสัมพันธ์ หรือการถ่ายทอดผลประชุมให้สาธารณชนรับทราบโดยตรง ซึ่งในส่วนของข้อมูลจากการหารือเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน หรือผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจยุโรป หรือการให้ข้อมูลของเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อมวลชนในหัวข้อดังกล่าว ข้อมูลที่สาธารณชนได้รับและนำไปใช้ประโยชน์จะเป็นผลลัพธ์สำคัญที่เป็นผลจากการประชุมเช่นกัน

๓.๓.๖ การประชาสัมพันธ์

การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก มีการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทางกว่าการประชุมครั้งก่อน และอาจเรียกได้ว่าเป็นโครงการของกระทรวงการต่างประเทศที่มีการประชาสัมพันธ์มากที่สุดในด้านความถี่ของการเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชน โดยระหว่างการประชุม เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ได้รับเชิญไปให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ ๒๕ รายการ ทั้งทางสถานีโทรทัศน์หลัก และเคเบิลทีวี โดยหัวข้อของการสัมภาษณ์มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจยุโรป ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สภาพเศรษฐกิจและการทำธุรกิจในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น นอกจากนี้ มีการสัมภาษณ์เอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ภาษาจีนในประเทศไทย ๑ ครั้ง และกระทรวงการต่างประเทศได้ตีพิมพ์ผลการประชุมในหนังสือพิมพ์มติชน ภายหลังจากประชุมเสร็จสิ้นลงแล้ว ๑ ครั้ง ความยาวครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ และในช่วงปลายปี ๒๕๕๕ กรมสารนิเทศได้ประสานงานให้สำนักนโยบายและแผนจัดทำบทความที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประชุมในด้านต่าง ๆ ตีพิมพ์ในวารสารวิทยุสราญรมย์ ที่กระทรวงการต่างประเทศจัดพิมพ์ขึ้นเอง และได้เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ หน่วยราชการ และสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชนบางแห่ง

การประชาสัมพันธ์สำหรับการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ จึงมีความหลากหลาย โดยมีได้ใช้งบประมาณที่มากจนเกินไป ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น มีเฉพาะในส่วนของการเผยแพร่ผลประชุมในหนังสือพิมพ์มติชนเท่านั้น ส่วนวารสารวิทยุสราญรมย์มีการตั้งงบประมาณประจำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม หากต้องการศึกษาว่าการประชาสัมพันธ์มีผลกระทบ (impact) ต่อสาธารณชนเพียงใด กรมสารนิเทศ อาจต้องพิจารณาศึกษาการใช้ชีวิตสำหรับการประชาสัมพันธ์การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งต่อไป นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะ (social media) อาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่กรมสารนิเทศ อาจพิจารณาดำเนินการในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งต่อไป เพื่อเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายขึ้น รวมทั้งสามารถใช้วัดผลได้

๓.๓.๗ ผลตอบรับ (feedback)

จากการรับฟังข้อคิดเห็นจากเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ผลตอบรับ (feedback) ได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องปรับปรุง ได้แก่

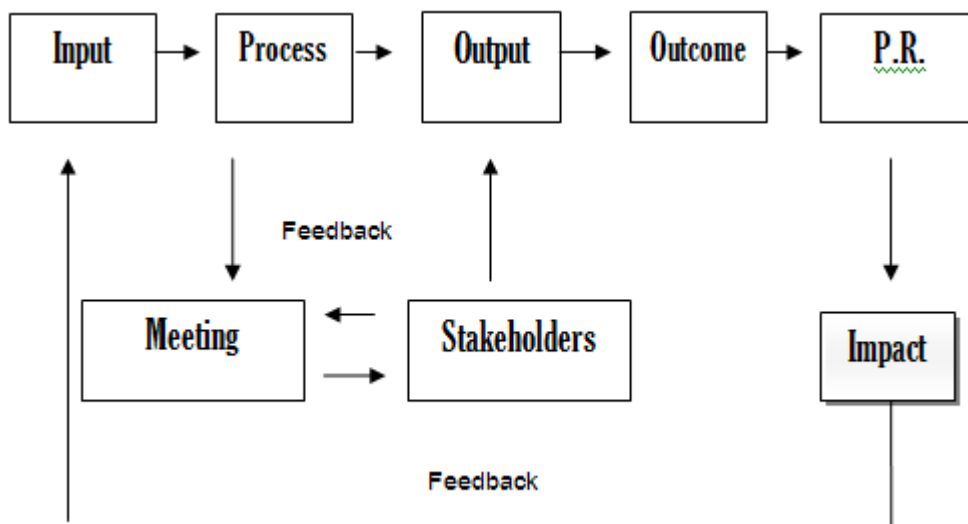
๑) การไม่มีกำหนดการในส่วนของการสรุปผลการประชุม ซึ่งควรต้องเป็นประเด็นที่ผู้จัดการประชุมในครั้งต่อไปควรพิจารณารูปแบบที่เหมาะสมต่อไป สำหรับการประชุมในครั้งนี้นี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แถลงข่าวสรุปผลการประชุม สำนักนโยบายและแผนได้สรุปผลการประชุมเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ และได้จัดทำโทรเลขเวียนผลประชุมให้ทุกสถาน

เอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทราบและติดตามผล

๒) การเพิ่มเวลาในส่วนของการประชุมไม่เป็นทางการ (retreat) ให้มากขึ้น ซึ่งผู้จัดประชุมในครั้งต่อไปควรพิจารณาโดยคำนึงถึงความสมดุลกับจำนวนวันที่ใช้ในการประชุม และควรต้องพิจารณาด้วยว่าหากจัดสรรเวลาในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ประเด็นหารือควรเพิ่มขึ้นด้วยในเรื่องใด และควรเพิ่มประเด็น หัวข้อการหารือใดเพื่อประโยชน์ในการระดมสมองและนำไปปรับปรุงการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ

ผลตอบรับอีกส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การมีการตอบรับและตอบสนองระหว่างการประชุมจากการเป็นการสื่อสารสองทาง ผลตอบรับ จึงเกิดขึ้นโดยทันทีที่มีการหารือกัน โดยเฉพาะในช่วงของการหารือกับภาคเอกชน ซึ่งผลตอบรับดังกล่าว สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงประโยชน์ของการจัดประชุม และการจัดให้มีการหารือระหว่างเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

แผนภูมิที่ ๗ วงจรป้อนกลับ (feedback loop)

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการศึกษา

ความท้าทายของการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกเมื่อปี ๒๕๕๕ ของสำนักนโยบายและแผน ผู้จัดการประชุม มิใช่การที่จะสามารถบริหารจัดการการประชุมใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมกว่า ๒๐๐ คน และมีบุคคลสำคัญและผู้บริหารระดับสูงเข้าร่วมประชุมจำนวนมาก ให้เสร็จสิ้นไปอย่างเรียบร้อย มีความราบรื่น ไม่มีข้อผิดพลาด และผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจ และได้รับการอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมประชุม เนื่องจากการจัดการประชุมในด้านของพิธีการ และ logistics เป็นภารกิจประจำที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงอยู่แล้ว ในขณะที่การดำเนินการในด้านดังกล่าว ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศที่ได้รับการมอบหมายจากผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ความท้าทายของการจัดประชุม คืองานด้านสารัตถะ ที่ผู้จัดการประชุมจะต้องบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้การประชุมสร้างผลผลิตที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อกระทรวงการต่างประเทศ ในขณะที่บุคลากรจำนวนมากได้ถูกมอบหมายให้ดำเนินการด้านพิธีการและ logistics ส่วนบุคลากรที่ดำเนินการด้านสารัตถะมีไม่มากนัก

จากการศึกษาพบว่าสำนักนโยบายและแผนประสบความสำเร็จในการเตรียมการและจัดประชุมในด้านสารัตถะ โดยเมื่อพิจารณาตามหลักของ System Theory สำนักนโยบายและแผนได้มีการดำเนินการแบบเป็นขั้นตอน โดยในส่วนของกระบวนการภายหลังได้รับปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยความต้องการของการจัดการประชุม และความสนับสนุนที่ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ แล้ว สำนักนโยบายและแผนได้ดำเนินการกระบวนการที่สามารถอธิบายได้ตามหลักการของการบริหารจัดการโครงการที่ดี ทั้งในระบบของ PDCA และ WBS ในขณะที่ลักษณะของโครงการที่เป็นการจัดประชุม สำนักนโยบายและแผนได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดระเบียบวาระการประชุมที่แบ่งการประชุมเป็นสองส่วน คือ การประชุม retreat อย่างไม่เป็นทางการ และการประชุมอย่างเป็นทางการ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประชุม ซึ่งรูปแบบการประชุมที่ดีเอื้ออำนวยให้เกิดผลผลิตทางด้านสารัตถะ คือการกำหนดทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ในช่วงต่อไป คือ การดำเนินการทูตด้านเศรษฐกิจ โดยมีโครงการ ๑ ทูต ๓ ผลผลิตภัณฑ์ เป็นโครงการหลัก และการกำหนดบทบาทด้านการต่างประเทศของไทยในบริบทใหม่ของโลก โดยมีนโยบาย “Beyond Thailand” เป็นนโยบายสำคัญ

ในส่วนของผลลัพธ์ต่อสาธารณชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงการต่างประเทศสามารถติดตามผลได้ผ่านทางกลไกการรายงานผลของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ต่อไป ในขณะเดียวกัน การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เป็นผลสำเร็จในด้านสารัตถะที่สำคัญ เนื่องจากได้เพิ่มมิติและมุมมองใหม่ให้แก่การดำเนินนโยบายต่างประเทศ นับเป็นผลตอบรับที่ป้อนกลับเพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศสามารถปรับการดำเนินนโยบายต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลประชุม และบทบาทของ

ผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ มีส่วนช่วยให้สาธารณชนได้รับทราบถึงบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งสามารถสะท้อนและป้อนกลับไปยังกระทรวงการต่างประเทศที่สามารถนำไปพิจารณาปรับแนวนโยบายต่อไปได้ด้วยเช่นกัน

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๔.๒.๑ การสร้างผลผลิตที่เป็นรูปธรรม

ในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมทั่วโลก หรือระดับภูมิภาค ผลผลิตที่สำคัญมักเป็นทิศทางนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ากระทรวงการต่างประเทศจะให้ความสำคัญในเรื่องใดในช่วงนั้น ๆ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานหลักที่ดำเนินนโยบายนั้น ๆ จะสานต่อการดำเนินงานต่อไป ส่วนบทบาทของสำนักนโยบายและแผน ผู้จัดประชุมนั้น จะขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องของสำนักนโยบายและแผนกับการดำเนินนโยบายตามทิศทางใหม่ดังกล่าว การดำเนินการของสำนักนโยบายและแผนในฐานะผู้จัดประชุมอาจไม่มีความต่อเนื่องในฐานะผู้ติดตามผลประชุมได้อย่างเต็มที่

ในอนาคต สำนักนโยบายและแผนอาจพิจารณานำเสนอประเด็นที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของสำนักนโยบายและแผน เป็นหนึ่งในหัวข้อการประชุม เพื่อให้การประชุมมีผลผลิตที่มีนัยสำคัญต่อการบริหารงานของกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ หรือยุทธศาสตร์ของไทยต่อภูมิภาคต่าง ๆ หรือการทบทวนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยอาศัยประโยชน์จากเข้าร่วมประชุมของบุคลากรระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศอย่างพร้อมเพรียงกัน ให้มาร่วมพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ที่จำเป็นที่ต้องมีการปรับให้ทันสมัย

๔.๒.๒ การสร้างความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับภารกิจอื่นของกระทรวงการต่างประเทศ

การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ยังขาดประเด็นต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับภารกิจอื่นของกระทรวงการต่างประเทศ ดังนั้น การกำหนดให้มีการพิจารณาเรื่องที่ต้องระดมสมองในวงกว้างจากกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ การจัดทำยุทธศาสตร์ทั้งในภาพรวม และยุทธศาสตร์ไทยต่อภูมิภาคต่าง ๆ นับเป็นหนึ่งในภารกิจที่เหมาะสมสำหรับการเชื่อมโยงเช่นกัน โดยการจัดทำยุทธศาสตร์ควรจัดทำโดยการระดมสมองระดับข้าราชการก่อน จากนั้นมีการพิจารณาในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ระดับภูมิภาค การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก แล้วจึงพิจารณาในขั้นสุดท้ายในการประชุมระดมสมองผู้บริหารกระทรวง จากนั้นจึงนำเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอนุมัติโดยอาจมีการหารือในการประชุมระดับอธิบดี

๔.๒.๓ การเชื่อมโยงประเด็นระหว่างการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่แต่ละครั้ง

ผลประชุมในแต่ละครั้ง สมควรที่จะเป็นหนึ่งในปัจจัยนำเข้าของการประชุมเอกอัครราชทูตทั่วโลก ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์นับเป็นประเด็นที่เหมาะสม เนื่องจากยุทธศาสตร์ที่ดีสมควรมาจากการระดมสมองในวงกว้าง ทั้งนี้ นอกเหนือจากการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ อาจรวมกลุ่มกันระหว่างภูมิภาค เพื่อติดตามประเด็นนโยบายที่สำคัญจากการประชุม สถานเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่อาจพิจารณารวมกลุ่มกันและหารือระหว่างกันอยู่เป็นระยะ โดยใช้

เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นสื่อสนับสนุนให้สามารถหารือกันได้อย่างสม่ำเสมอ โดย

สามารถเลือกใช้ระบบการสื่อสาร on line ที่ออกแบบเป็นการเฉพาะโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของกระทรวงการต่างประเทศ หรือใช้ระบบที่แพร่หลายทั่วไปที่ใช้งานง่าย อาทิเช่น line group เป็นต้น และเมื่อมีการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ครั้งต่อไป กลุ่มเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เอง อาจมีประเด็นนำเสนอต่อที่ประชุม เป็นปัจจัยนำเข้า เพื่อพิจารณาเป็นแนวทางกำหนดทิศทางนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ นอกเหนือจากแนวนโยบายที่ผู้บริหารกระทรวงทั้งฝ่ายการเมือง และข้าราชการประจำเป็นผู้มอบหมาย หรือนำเสนอแต่เพียงฝ่ายเดียว

๔.๒.๔ การประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ริเริ่มในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลกเมื่อปี ๒๕๕๕ เป็นสิ่งที่ดี และควรเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและมีความต่อเนื่อง แม้จะเป็นการประชุมระดับภูมิภาคต่าง ๆ และจัดประชุมในต่างประเทศ แนวทางที่อาจเป็นไปได้ อาจเป็นการจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในต่างประเทศ โดยสำนักนโยบายและแผน ในขณะที่กรมภูมิภาคที่เกี่ยวข้องจัดสัมมนากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเทศไทย ซึ่งอาจเปิดให้ผู้สนใจเข้าร่วมลงทะเบียนในวงกว้าง และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์มาร่วมเป็นผู้นำเสนอข้อคิดเห็น และเชื่อมโยงสองการประชุมเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเทคโนโลยี video conference ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศควรพิจารณาความพร้อมด้านเทคโนโลยีดังกล่าว และจัดสรรงบประมาณปรับปรุงให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพและสมรรถนะสูง และเพื่อให้การหารือระหว่างทั้งสองเวทีมีการแลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างกว้างขวางและได้ข้อสรุปเป็นแนวนโยบายที่ชัดเจน และควรมีการจัดประชุมเตรียมการระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน และนำเสนอข้อเสนอแนะและประเด็นที่จะหารือให้เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่พิจารณาล่วงหน้า ก่อนการจัด video conference

๔.๒.๕ การประชาสัมพันธ์

ในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในครั้งต่อไป โดยเฉพาะการประชุมทั่วโลก กระทรวงการต่างประเทศ อาจพิจารณาทำการประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นโอกาสอันดีที่จะนำเสนอแนวนโยบาย และผลงานของกระทรวงการต่างประเทศให้สาธารณชนในวงกว้างได้รับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ การพิจารณารูปแบบการจัดประชุมที่แตกต่างจากเดิม อาทิ การสัมมนาเปิดในบางหัวข้อ ที่สามารถเชิญชวนให้ผู้สนใจลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมในวงกว้าง ที่มีการถ่ายทอดสด หรือถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ที่เหมาะสม อาจเป็นช่องทางที่กระทรวงการต่างประเทศอาจพิจารณาความเป็นไปได้ในแง่ของการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ ซึ่งการจัดสัมมนาในรูปแบบดังกล่าว จะเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ดี และเป็นโอกาสในการประชาสัมพันธ์ผลงานของกระทรวงการต่างประเทศที่ดีด้วย

การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ อาจมีช่องทางสำคัญที่สามารถประสานงานให้มีการเผยแพร่ผลประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เพิ่มเติมได้ คือการนำเสนอผลการประชุมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในรายการรัฐบาลพบประชาชนที่ออกอากาศในช่วงสุดสัปดาห์เนื่องจากการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่เป็นหนึ่งในภารกิจที่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีหลายท่านเข้าร่วมด้วย ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ผลงานของกระทรวงการต่างประเทศไปในขณะเดียวกันการประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ ควรได้รับ

งบประมาณที่เพิ่มขึ้น โดยอาจเลือกหนังสือพิมพ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดขายสูงมากและเข้าถึงประชาชนในวงกว้าง แต่ควรเป็นหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจด้านนโยบายต่างประเทศเลือกเป็นช่องทางรับข้อมูลข่าวสาร โดยเนื้อหาที่จะลงตีพิมพ์ควรเป็นผลประชุมที่เป็นทิศทางนโยบายต่าง ๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศต้องการเผยแพร่ และควรมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อเนื่องหลายวันให้ผู้สนใจติดตามอ่าน รวมทั้งเปิดรับข้อคิดเห็นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินนโยบายต่าง ๆ ได้ต่อไป

การประชาสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาใช้ในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ คือการใช้สื่อสาธารณะ (Social Media) ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศมีอยู่แล้ว อาทิ Facebook ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมการรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้ การจัดทำเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์นั้น หากเป็นไปได้ สมควรนำเทปบันทึกภาพ ในลักษณะ video clip มาเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ และ youtube ซึ่งยอดผู้ชม จะสามารถวัดผลตอบรับของสาธารณชนได้ในระดับหนึ่ง และนับเป็นการเผยแพร่ข้อมูลที่ยังคงถูกบันทึกอยู่ในระบบที่สาธารณชนที่สนใจจะสามารถเลือกที่จะรับชมข้อมูลได้เมื่อเกิดความสนใจในประเด็นที่น่าเสนอ โดยไม่ถูกจำกัดโดยระยะเวลาการออกอากาศ ตลอดจนสามารถเป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนได้ในคราวเดียวกัน

๔.๒.๖ สรุปข้อเสนอแนะ

สำนักนโยบายและแผน หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ สามารถจัดประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ให้ได้ผลผลิตที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นกว่าที่ผ่านมา และสามารถติดตามพัฒนาการของผลผลิตดังกล่าวได้ หากสามารถเป็นผู้ริเริ่มและนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับทิศทางนโยบายและยุทธศาสตร์ให้ที่ประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่พิจารณา นอกเหนือไปจากประเด็นที่มีการเสนอแนะโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้บริหารกระทรวง โดยประเด็นที่เหมาะสมที่จะนำเสนอที่สุด คือ การพิจารณาและทบทวนยุทธศาสตร์การต่างประเทศ ซึ่งนอกเหนือจากการเป็นผลผลิตที่เป็นรูปธรรมแล้ว ยังเป็นผลผลิตหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงกับภารกิจอื่นของกระทรวงการต่างประเทศได้แทบทุกเรื่อง นอกจากนี้ ยังเป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถกำหนดให้เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงการประชุมเอกอัครราชทูตแต่ละครั้งได้ ขณะเดียวกัน เอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่อาจพิจารณาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศติดต่อระหว่างกันเอง ซึ่งอาจนำไปสู่การรวมตัวกันเสนอประเด็นเข้าสู่การประชุมเอกอัครราชทูตครั้งต่อไปได้

สำหรับการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เริ่มต้นด้วยดีในการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ในปี ๒๕๕๕ และควรจะมีหัวข้อนี้ในการประชุมทุกครั้งต่อไปแม้การประชุมเอกอัครราชทูตภูมิภาคต่าง ๆ จะจัดขึ้นในต่างประเทศก็ยังสามารถใช้เทคโนโลยี video conference ระหว่างการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ที่จัดประชุมคู่ขนานไปกับสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จัดในประเทศไทย ส่วนการประชาสัมพันธ์การประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ผู้จัดและผู้ดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์สามารถพิจารณาสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สนใจและไม่ใช้งบประมาณมากเกินไป และควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะ อาทิ facebook และ

youtube เนื่องจากเป็นการเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประชุมเอกอัครราชทูต และกงสุลใหญ่ และสื่อประเภทนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการตอบรับ (feedback) ของสาธารณชนได้ในระดับหนึ่งด้วย

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

ปิยภักดิ์ ศรีเจริญ. แนวทางการพัฒนาการทูตสาธารณะในเอเชียใต้. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ ๓ ปี ๒๕๕๔.

ชลทิพา วิญญูนาวรรณ, ฉลองขวัญ ถาวรยศม์, สาลินี ผลประไพ, วรพร กาญจนวงษ์. เมื่อพระเจ้า
หลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงเข้าร่วมการประชุมทูต/คุยอะไรในประชุมทูต/การ
ทูตไทยมองไกลสู่โลกกว้าง/การทูตกับเศรษฐกิจ/การทูตกับวิทยาศาสตร์/การดำเนิน
นโยบายต่างประเทศ: เสียงสะท้อนจากภาคประชาชน/กว่าจะมาเป็นการประชุมทูตและ
กงสุลใหญ่ทั่วโลกปี ๒๕๕๕. วิทยุสารณรมย์ ๔๖ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๕) : ๘ -
๘๗.

สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว. การบรรยายสรุป เรื่องบทบาทและการดำเนินงานของกระทรวงการ
ต่างประเทศให้แก่นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕ (เอกสารไม่
ตีพิมพ์).

เอกสารภาษาอังกฤษ

Pigman, Geoffrey Allen. The World Economic Forum, A multi-stakeholder approach
to global governance. Oxford: Routledge, 2007

Booz, A. & Hamilton Earned Value Management Tutorial Module 2: Work Breakdown
Structure, Office of Science, Tools & Resources for Project Management.
science.energy.gov. 27. Dec 2011 (Unpublished Manuscript).

การสัมภาษณ์

กาญจนา ภัทรโชค. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ. สัมภาษณ์.
๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖.

รุ่งนภา ศรีวรรณวิทย์. นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการ
ต่างประเทศ. สัมภาษณ์. ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖.

สาลินี ผลประไพ. นักการทูตชำนาญการ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ.
สัมภาษณ์. ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ดร.สันทัต ศะศิวิณิช. การประชุม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: iad.dopa.go.th/subject/conf52.doc
(๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๖).

- Easton, D. An Approach to the Analysis of Political System. World Politics Vol.9, No.3 (April, 1957). [Online]. Available: <http://www.jstor.org/stable/2008920> (2013, July 21).
- Moen, R. and Norman, C. Evolution of the PDCA Cycle. [Online]. 2006. Available: <http://kaizensite.com/learninglean/wp-content/uploads/2012/09/Evolution-of-PDCA.pdf> (2013, June 15).
- Wikimedia Foundation, Inc. Systems Theory in Political Science. (2006). [Online]. Available : [http:// en.wikipedia.org/wiki/Systems_theory_in_political_science](http://en.wikipedia.org/wiki/Systems_theory_in_political_science) (2013, June 21).
- Wikimedia Foundation, Inc. Project Management (2001). [Online]. Available : http://en.wikipedia.org/wiki/Project_management (2013, June 10).
- Wikimedia Foundation, Inc. Stakeholder Theory (2005). [Online]. Available : http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Stakeholder_theory&action=history (2013, June 10).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายธีรภัทร มงคลนาวิน
การศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ Master of Arts, University of Hawaii
ประวัติการรับราชการ	
๒๕๓๕	เจ้าหน้าที่การทูต ๓ กรมองค์การระหว่างประเทศ
๒๕๓๗	เจ้าหน้าที่การทูต ๔ กองนโยบายและวางแผน
๒๕๓๙	เจ้าหน้าที่การทูต ๕ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
๒๕๔๐	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล
๒๕๔๔	เจ้าหน้าที่การทูต ๖ กรมยุโรป
๒๕๔๕	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน
๒๕๕๐	เจ้าหน้าที่การทูต ๗ สำนักจัดหาและบริหารทรัพย์สิน
๒๕๕๒	หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว จังหวัดอุบลราชธานี
๒๕๕๓	นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) สำนักนโยบายและแผน
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตฮา